

ژوهشانیڼ
نیکه تیڼا
نقیسه ریڼ
کورد
دهوک

113

شەفا دوماهیڼ

جەلال مستەفا

شەفا دوماھیی

- شەفا دوماھیی
 - چیروک
 - جەلال مستەفا
 - بەرگ : ستار عەلی
 - دەرھینانا ھونەری : محمد علی
 - تیراژ : ٧٥٠ دانە
 - چاپا ئیکتی / ٢٠٠٧
 - چاپخانا ھاوار / دھوک
 - ژمارا سپاردنی (١٢٤٦)
 - ژ وەشانین ئیکەتیا نقیساکارین کورد/دھوک
- کوردستان - ٢٠٠٧

دیاری بۆ...

سەمان کوفلی،

یونس ئەحمەد،

وہغەرکرن د وەرزی

داینانیدا.

جەلال

ھەلامەت

گہر مٹر . . ئەف شہ فہ نہ وہ کی ہمی شہ فین دی دی
 لخیفکا تہزی دخو پیچیت و تا سپیدی خہونا ب خہوی
 شہ بینیت. دی ہیٹ وی چہمی ہنارا ئەوی خانی دناقدا
 برکەت و بلہز وہ کی سیتا فکی ل دہری خانی ئا فا بیت،
 وہ کی ئاگری ف پوبشی کہ تی دی ہمی گوندی فہ گریٹ.
 ہندہک ژ دینی خو دہردکەتن و دگوت:

«دینو بو . . ئەری بابو دینو بو مہ ب فان چا فا دیت
 پرچا وی یا دریز بوو رھین وی دہردای بون . . .». ہندہکا
 نہدقیما زوی بریاری بدہن و لەزی ل ئاخفتنی بکہن تنی
 ہزرا خود ہندیدا دکر کو چاوا ئیک دی شیت زوی
 پەژانی ہوسا ئاسی دہریاز بیت.

– ۲ –

فتی ئیشاری ژنات بچوبکا زقیری فہ:
 – دادی، دی کەنگی بابو ہیٹہ فہ؟
 بەلێ فتی جاری وہ کی ہەر چار نہ خنزری ناف چا فین

«چا فین تہ د پون، چا فین تہ د پون»

– ۱ –

کەس نہ بو وہ بیژیتی . . ما دی کی ہہ بیت ئە گەر کەسی
 نہدیت بیت یان یی دیت بیت ژی وہ کی خو تیگہ ہشت
 بیت.

دقیما بیژیت: «ژ بہخت رہشی یا منہ کەسی نہدیت»
 لی پشتی ہزریت خو کرین ل خو زقیری فہ: «نئ ہہ کە
 ئیکی دیتبا ژی ہەر بہخت رہشی بو». راستہ چا فین وی
 د رونن و کەنی ژی دفریت و دلئ گہرمہ و لخیفک

وی و ہندی ہاتے نہشیا ددانین خو قہ شیریت و چاقین
وی گہلہک تشت دگوتن لی ئو یی ژ ہندی بچویکتر بو
کو د ئہ زمانی چا فا بگہہیت.

بی ی بہرسقا کوپی خو بدہت، گہہشتہ خودیکا
روناہیی ژ لہمپی قہ کر و دانا د پہنجہریدا و بہر رونشت
خاری.. گہلہک ب مہرق کلچیف دکرہ د کلدانکیدا و د
قہیتانین چاقین خود وہراند..

چ جا ہندی ئہقرو دہر خورا نہچوبہ.. شہی و پرچا
وی شہرہنیخہ کا دریژ بو.. کراسی سپی بی گول گولی
ئینا دہر ہہرچہند دناٹ بوقچکیدا قورمچی ژی بولی
گہلہک ژ بہژنا وی دہات.. کورک ہہر ل دورا دزقپی و
ب سیرقہ بہری خو ددایی بہلی چ سہر ژئی نہدکرن دہر ئو
کہری نانی بی د دەستادا ہہر ددا بہر لہقا... و:
- دادی... دی...

-۳-

ہہکو جہر ہہلدگرت و ربا کانی بی دگرت ژنکا گہلہک
ب گومانقہ بہری خو ددایی ہہروہکی دقیا تیروژکا چاقین
وان جلکین وی ب سمن و ہہمی لہشی وی ب بینن.
ئاگر کہتہ بن پین ہندہکا.. وہختی ب ہیجہتہکی
چوبانہ مالا وی نہدہردکہتن ہہتا وہکی سہیین پولیسی
بین نہکربا ہہر تشتہکی و چہند حہزدکر دہلیقہک بو
ہہلکہتبا تشتین مالی دابانہ سہرہکی و کت کتہ قاچ و
قوپین وان داقوتابان کا چ نہپہنی دناقدا نہددیتن و بلہز
جہتی خو لبہر دیوارکی بکہت و ب شانازی قہ قی
نہپہنی و ہندی دی ژئی ژ نک خوب سہرقہ بکہت و ل
پیش چاقیت ہہمی یا پاقتتہ سہر بہرکا سوحبہتی.

لبہر دیوارا پیرہژنا ئہٹ سوحبہتہ وہکی قودیکین
برنوبتی دہاقیتتہ بہریک و ہہر ئیکئی ل دویف دلئی خو
دوہررباند جار ژ سہری دەست پی دکر جار ژ بنی قیرا

دہاتنہ فہ . بہ لئ ہہ می یا ددلی خودا دزانی کو تیرا کہ سی
ژ وان نارمانج نہ ہنگافتی یہ و ئہ و سیتاٹکا شقیدی ل
دہری خانی ئا فا بوی ہیشتا تژی دورین وی مژ و مورانہ .

- ۴ -

ہہ کہ ژ شہرمیت دنیاہی نہ با دا دایکا دینوی
سہرکہ فیتہ سہر بانی و ہہ می دہنگی خو گازی کہت:
«ہی ی... وی شہ فا ہوی ژئی دبیزن پی دینوی
دہرازینکا خانی نہ دہرکہ تی یہ.. ئہری نہ دہرکہ تی یہ
خہ لکینو ژ خودی بترسن...» .

- ۵ -

سپیدی ژی بہری تیشتی کورک بہزی نک دایکا خو:
- دادی، دی کہنگی بابو ہیتہ فہ؟
ژنک ژ بی دہنگی یا خو نہ دہرکہت.. کہتہ سہر

چوکیت خو و کورک ب بہر سینگی خو فہ شداند.. دو
رونک ف رویت ویدا ہاتنہ خاری.

- ۶ -

ہندہ کا گوت:

«قہت نابیت ئہ و بیت.. دی چاوا شیت ژ وی پھرژانی
ئاسی دہریاز بیت.. پلنگ نہ شین خو لیدہن...» .
ہندہ کین دی ددلی خودا بہرسفا وان دا:
«ہوبن ژ وان بی ئاقل ترن بین پھرژانا بو مروشان
چیدکہن» .

(قلنا یا نار کونی برداً وسلاماً)

(قورئان)

بۆ مرنی ئەم ھەمی چاف ل ھەقین. ھندەک پەیف مانە
د گە وروویی دا، دەسمالی روندک و خواھا بن گوھین وی
میتن.

– تو بیژی ئەو ژی...

ھەر پەیفەکا قی پرسی ژ بەر ئاشەکی گرانتر بوو..
ملیت وی دبنقە خواربوون و پین وی ھەتا چوکا د
ئاخیدا چوونە خاری. ھەکو بو بہار، ھەکە بو بہار دی
کاتا ژ خو دەت و کراسی حەفت بابکین خو کەتە بەرخو.
خەلکی گوتی:

نیچیرا رۆژی

ئەو دارا دلاتتی را کاتە ژ خو داین و کراسی حەفت
 بابکین خو کرینە بەر خو، کنجرتین بی رەنگ و زیمارین
 بی دەنگ ب تاکین وی بین تەرڤە شور دبن. تاقی بین
 بارانا هەستیکیین وی ئالیستن و جوکیین خوھی (نەیا
 شەرمی) ڤ جینیکیین وی دا دەاتنە خوار. ل بەر سیبەرا
 وی بەرانین قولوز و ل بەر چچکی وی بی راستی
 نشتوکیین پیروز و دیروکەکا بی تەپ و توز، لیک خرڤە
 دبوون و دچوونە گوڤەندا ئەفسانە و چیقانوکان.

خەلکی گوتی:

بێدەرا زێرایە و بێهنا گەمی ژئی دڤریت.
 چەند ژئی بخون نەکیتم دبیت، نە کەڤن دبیت و نە
 جارەکی دمریت، وی کچکا دەسماڵی روندک و خوھا بن
 گوھین وی میتین و پەیف ماینە د گەوری را.
 گوتی: بو مرنی ئەم هەمی چاڤ ل هەڤین.

* * *

ئەڤ چ بلنداهی یه؟!

تەر پینج سەد هەزار سالا ب فریت ناگەتە ملتی وی.
 دنیا یەکا ئاقایە!! چیا نزم بووینە؟ یان ژ یاری یا
 خاپاندنا چاقایە؟

وہختی تو یی ساخ (ما کەنگی تو مری؟)، وہختی
 تو یی سوار (ما کەنگی تو پەیا بووی)، وہختی تو یی
 کویقی، وہختی تو یی کەھی، تە رادھیلا (روژئی و ئاڤ
 ددەستی تەدا دمەھی.

لی (روژ) گەلەکا شیم بوو. جیھانا یەک تا و تاج و
 تاژی و چوگانین سولتانی (روژ) کرە ماھینەکا شەمبۆز و
 هەڤساری وی بەردا و کەتە چەرخا دناڤ پیلین ئەسمانی
 دا.

هیشتا تە رادھیلا یی و تە دڤیا بژیین وی بگری و (ل
 دویف خوب خرینی).

ئەو دبیزن:

دزیت (روژئی رەڤین.

کولوخین وان یی ب سەری رمین مەغولاقە و هندا

ماي بانگا هه‌لدتيرين و ئاوازين سهرکه‌قتنځ ب ژه‌نين،
دناڅ شه‌هيانين سورداب له‌يزين، چهرخا ځه‌دهين، ب
که‌نين...

وه‌لځ بو مرنځ ژي ئه‌م هه‌مي چاڅ ل هه‌ځين.

* * *

ژ هه‌ر چار کنار وهرن، هون هه‌مي د خاستينه بو
شه‌هيانځ، ده‌رگه‌ها ده‌ر و دورکه‌ن، ژبير نه‌که‌ن
(.....) ژنين خو ختم و مورکه‌ن. هون د به‌خته‌وهرن،
هه‌ر هه‌فسه‌د سالا جاره‌کځ هوسا د ځه‌وميت. ل کنارين
ده‌ريايځ و ل به‌ر روناهي يين سوور، ده‌مي (ئو.. نس)
دبيته ميڅانځ زکځ نه‌هه‌نگي، دځ پيک و پيکا بلندکه‌ين
و ختم مورا و ده‌ر و دورا دناځتيک هه‌لکه‌ين.

وځ کچکا ده‌سمالځ روندکين وځ ميتين، گوټي:

به‌فر و بارانين چيا ره‌نگين مه يين تيکه‌ل کرين. ئه‌م
وه‌رزځ خوښځ و دوکيلځ ينه، ل به‌روکين ليکدانځ بتنځ
ده‌ځين.

خوداوه‌ند و ئه‌هرميه‌نين.

خودان روژ و شه‌ځين.

وه‌لځ بو مرنځ ژي ئه‌م هه‌مي چاڅ ل هه‌ځين.

* * *

توخيپه‌ک نينه دناځبه‌را مان و وه‌غهرځ دا. د وه‌غه‌را
نيچيرا (روژ)يدا (چوون) و (مان) دبنه گومان. لځ تلين
ته يين ئاگر دز تيروژکا ده‌اځين، هيڼگځ به‌فرا گومانځ
دبوهرځيت و هه‌مي تشت دبنه مان. سولتان و تاژي و تاج
و چوگان سه‌را ژ ئاخورا ده‌ريبن و لنگا دبای دوه‌ريبن.
شه‌هيانا سورا سه‌ر کنارين ده‌ريايځ د گه‌وريځ را دميينيت
ئاسځ، ده‌مي تيروژکين تلين ته يين ئاگر دز دځنه چاڅا.

کچکځ گوټي:

هه‌مي نه‌هه‌نگ ژبه‌ر ره‌ځين.

دگه‌مي يځ دا تاژي و تاج و چوگان يځ نه‌ځين، ئه‌م

هه‌مي بو مرنځ چاڅ ل هه‌ځين.

* * *

بیدەرا گەنمی و بارانا ئاگری (یا نار کونی بردا).
بەرامبەر شکاندنا بتیین مە و ھەتکاندنا خوداوەندیین
مە، ھەمی دارستان نابنە بەرملەک. گوری یا دلین مە
ئاگری دوژەھا ھەر چوار دینایە (یانار کونی بردا). ھەمی
دارکیش، پالین ئاگری، ھەمی دەرویش ل ھاویر ئاگری، ل
شەھیانا سوتنا بیدەرا گەنمی دئی پیک و پیکا بلندکەن و
ختم و مورا و کلیل و دەرو دورا دناڤتیک ھەلکەن.

کچکئی گوتی:

ئەمیین بت شکین و ھونین لیھبوک ل ھاویر ئاگری و
ئەڤیین کەڤل دەھول و لیڤ زۆرنا و کەچەلوک و گوری ل
سەر تیاترویا و ئەزبەنی و توبلە و تاژی د شەھیانا سوتنا
بیدەرا گەنمی دار و دەڤین. بو مرنی ژی ئەم ھەمی چاڤ ل
ھەڤین.

* * *

خەلکی گوتی:

نە نەھەنگ قری دبن نە ئونس، نە بیدەر و نە ئاگر.
لی بتیین شکەستی و نەھەنگئی مایە ھەستی، دئی
شەھیانا سوتنا بیدەرا گەنمی ل سەر کنارین دەریایی،
تاژی و تاج و سولتانا دامای و پوسیدەکەت و ئیدی
کەسەک نامینیت بچیت دەستی.

ل بن ره‌شمالا بیزاریی، تاری پوف دکه‌ته پرتین من و
دناڤ پیلین چاخن (ئه‌حدب) دا غه‌واره دکه‌ت. ئه‌زه‌کن
غه‌واره فه‌شارکانن دگهل ئاقابوونا روژن د زکن که‌ونی دا
و راپورتین به‌ره‌فاژی و ئومیدین وه‌کی نوکتا دکه‌ت.
هه‌می دکه‌قنه به‌روکا خامه‌ی، وه‌غه‌را خامه‌ی ژن ل سهر
په‌رن سپی مینا تیکفه‌دانا سینگی تازی کچه‌کا نه‌قوله
ب ترس و سه‌همه. ل به‌ر سیبه‌را قن سه‌همی جیهان
دناڤ پیستی مندا سه‌مایا سامبا دکه‌تن و چاقین من
ل به‌ر لئینین قن سه‌مای د لال و گیزن.

* * *

گونه‌ها ئیکن، په‌یقه.
ده‌می ل خاندنگه‌هی گوتینه من ئه‌رد یی گروقره،

زقروک

گیژاتی ب گیانی مندا ہات و سی جارا قہرہشیام. ب
من بہ عہ زماندن و رساس ب سہری منداکرن و مہ لای
نہ فرہت ل علمئ شہیتانی کرن (یا رہبی تول مہ
نہ گری)، مہ ہمہ می دەستین خو سہر ئەقراز کرن.

مہ لای نہ دزانی دئ کوفری بین مہ زنتر د دویقرا ہین،
ئیدی ئەز نہ دویریام بیژمی دقئ کہونی دا ہمہ می تشت د
گروقرن، ئەرد.. ستیر.. چاخ.. ہزر.. مروفت ژ خالہکی
دہست ب ہزرکرنئ دکہت و ہندی بچیت ہەر دئ
زقریتہ قہ وی خالی.

ژ ہینگئ وەرہ بومیہ نیچیرہکا بساناہی بو زقروکئ، نہ
من غہوارہ دکہن و دہرکہفتن ژئ سہرابہ. دقئ زقروکیدا
ہزرکرن دہردہکی کوژہکہ. باشترہ توب تہناہی چاقبیت خو
دانپہ سہریک و دەستیت خو داہیلی. ہمہ می بزاف دگہنہ
ئیک ئەنجام، ما سہیدای نہ گوت ئەرد بی گروقرہ!؟

* * *

ہیژ ئەزی ساقا ئەف جیہانا بہر دریای ل سہر پەحنکا
دہستی من بوو. من ہمہ می تشت تیدا ددیتن، چیا..
دہریا.. خودئ و ئەہرمیہن. ئەقرو پشتی سہری من ژ گویا
زہمین مہ زنتر لیہاتی، ہمہ می تشتا پیگوہورکانئ یا
کری، حیشتەر دفرن، بلبل وەکی کہرا دزرن، مری د
ساخن، ساخ دبن ناخن.

تہ چ دقیتن؟ ما نہ ہوسایہ؟

جیہان.. جیہانہکا ئاقایہ، بازار بازاری پیتلاقایہ،
ئەون ئەنی و سہروچاف، گولیت ب خوناقن. چاف و گوہ
و خەفک و داغن.. ئەم قہدەدین و ئەم دکہ قینئ. دناف
گہہیت مہدا قولکان دپەقن.. دەست و پی دئیک د
ہلنگفن و دبیتہ میہرہجانا رہقینئ.

* * *

دقئ زقروکیدا، سوار و پەہلەوان مینا پولین دومینئ
ئیک ل دویف ئیکی دکہفن، (دیوارین خلولہ بہری
باروقئ دہہرفن)، دروشمئ دیرین (ئەو دەستی تو نہ شیتی

بیری...) ب ئالیسه ، ل تهختی ئه‌نی یا نکراندیبیه .

- ئه‌فه ئه‌وه یا من کری و تهفن بو دانای .

ژیگرتنا نیچیران .

ژ زوزانین فه‌ره‌شینی ، ژ دهشت و له‌یلانا

ژ به‌رمایین میژ و پیک و فه‌ره‌شینی

ژ سه‌ر جادان .. ژبن دار و به‌ران .. ژبن ده‌همه‌نبن

که‌زی زهران ..

ژ په‌هله‌وانین میه‌ره‌جانا هه‌له‌وشینی .

ئاگرئ گوڤه‌ندی مه‌شاراند و

(های زیرینی .. زیرینی

دنیا خوشه و دا بچینی) .

دناڤ چاڤادا .. دناڤ داڤادا .. دناڤ پیچولکیت

ساقادا ، من بین فیرکینه ب خوقه میزتنی ، ئه‌فه هه‌می

حنیرا منه و هیژ یا مای . ئه‌زمانین زفر و دفنین بلند ل

به‌ر دهستی من هوی دبنه هونه‌ری ئالیستنی ، قوناخ ..

قوناخ قیرا دچن . یاسایا قی یاریی ژ سه‌ری بو خاری یه ،

ژ ئالیستنا شاشکی بو دهستی بو پیتلاقی . ب ئانه‌هی و

حنیرا من ئه‌ف کریاره گه‌رمتره ، هه‌تا ئه‌زمانی زفر ژ چاقی

حولیترا لی دهیت .

* * *

ئه‌فه هه‌می حنیرا منه و هیژ یا مای ..

ل پشت مایکروفونی شه‌ری له‌شکه‌رین ئه‌جنا دکه‌م ،

وه‌کی توی یا سه‌را دفینم . ئولیا ل هه‌وای ئاڤا دکه‌م و

پیلین جیری یا تیڤه دنقینم . تاڤین بارانامه و ب من

کولیلکین دارا دبنه فیتی .. دکه‌نم ، هوبن دکه‌نن ، دگرین ،

هوبن خوه‌ڤه‌دقوتن . ل پشت مایکروفونی دمیزمه ب

خوقه ، هوبن خودله‌وتینن .

خودی دلوقان ئه‌ز و هوبن ژ ره‌نگ ئیک دیتینه ، . سوز

و په‌مانا نوی دکه‌مه‌ڤه تا مرنی بو ئیک بین .

ئه‌ز تاج و ناڤ ، هوبن ژ کالک و پیتلاڤ .

محەمەد كەمال،

ژ فھیتى یا ژیانى بۆ فھیتى یا مرنى.

كولوخەك بۆ ھاقيتتى

چارىكا ئارەقى ژ بەرىكا چاكىتتى منى درىباى ئىنانە
دەر، ئەز راھاقيتتمە دژورقە، چاقتىن من بوونە زقرۆك..
خانى ل پىش چاقتىن من سەرو بن بوو، ژوردا ب ئەردى
كەتم. جىھانەكا تارى يە، تژی ئاگر و مار و دوپشك و
دیو و بىرھەقىنە. هزار جاركى كەقلى من دسوت و نوى
دبووقە، من ھەست ب ئىشانى نەما و بەنجەكا كویر ئەز
گرتم، ھاتن و دولكەكى ئاڤا تەزى ب سەرى من دا كرن،
وھكى دینا رابوومەڤە، ھەمى ل دورىت من خرڤە بوون، ب
جلكىت ھەلھەلى و زمانەكى گران و ب دەستەكى لەرزوك
من گوتارەك خواند، دروشمىن يەكسانىي و ناسناما

نەتەوی و ئازادیین کەسوکی و بەھایین جفاکی و
 ھەلووستین سیاسی من تیکەل و پیکەل کرن.. دەنگەک
 ژ کوژیی بنی ھات:

- وہی طر.

دەنگی ترانا و ئاخفتنن بئ سەرۆبەر و جھینن
 بازارپی دگەل کەنی و دەست قوتانی بلندبوون.

ئەز رونشتم خواری سەری خوئی وەکی دەھولەکی
 لیھاتی من کرە دناڤ ھەردوو دەستین خودا و ب توندی
 گفاشت. ئەز کیمە و چ مە و چەوا ھاتمە قیری؟

ژ دەرقەھی قی زبندانی، جیھانەکا دی یە، چیا و کەفر
 و زووزانن، ئاڤ و کانێ یین تەزینە، مێرگ و چیمەن و
 گولین کویشینە، گوندن، باژیرن، زاروکین دەڤ ب کەنینه.
 ئەز ژێ یی ل سەر گوڤفکین قی باژیری مەزن بووینم،
 ئەڤرۆکە نوینەری خەلکی مە ل ناڤ ڤان چوار دیوارین
 موکم.

ئەڤە ھاتن..

گرکی ئەز گرتەم، دەست و پین من لەرزین. دەمی

گەرەکا دی یا ئاھەنگی یە، ئەو دبیتزنی ئاھەنگ، براستی
 ژێ ئاھەنگە، لی ئاھەنگەکا ھۆڤانە، یا سەردەمی چەرخێ
 بەرین، ل گور سیستەمی نیچیری ئاھەنگی ل ھنداڤ
 سەری نیچیرا خو دکەن، سترانا دبیتز، خود ھەلاڤیتز،
 دلەیزن، سەمایەکا دین و ھار دکەن، پاشی شەھیانا کیتل
 و ددانا دگەل گوشت و ھەستیکا دەست پێ دکەت.

* * *

دەنگی دەری ھات.

دبیتز گەلەک نەمایە دنیا دی خراب بیت، دی ئەڤ
 جیھانە سەریک و بنیک بیت، سیستەمی گەردوونی دی
 ھەلۆھشیت و ھەموو ستیر و ئەختەر دی ژ مەدارین خو
 دەرکەڤن، ھەیف و ستیر دی بژکن، چیا دی ڤ چیا
 کەڤن، مروڤ و گیانەوەر، ھەمی بوونەوەر دی ژ کەڤلی
 خو دەرکەڤن، ھنگی دی یە کسانی پەیدا بیت. نە رەش نە
 سپی، نە میر و نە فەقیر، نە نیچر و نە نیچیرڤان، ھەمی
 چاڤ دی میننە ھەلاویستی ل ھیشی یا چارەنڤیسێ خو.

ئەقە ھاتن.

چارپیکا ئارەقئ ژ دەستئ من ئینان دەر.

ب شەق و پین ئەز ھاقتیمە دژورقە، پیکھاتا لەشئ
من گوھورپین. دەستەک و دو ددان و پەراسی یەک ژ قئ
شەرەنیخئ دەرکەتن و بی لایەن بوون.

«مە مروث ب باشترین شپۆە یئ ئەفراندئ».

دو دەست، دو پئ، دەف، دفن، یین د تویرکەکیدا و بو
ھاقتینئ دبرههفن، لئ دیار نینە دئ ل سەر کیش
گوئفکی بنەجھ بن.

ژ دەرقل جیھانەکا دی یە.

زیندانەکا دی یە، ژقئ مەزنتەرە، دوئ زیندانا مەزندا
نھول من دگەرن، ل من دگەرن دا من بیننە قئیرئ.

ئەو من ب گونەھبار دزانن، دحەقن، من بتین وان یین

شکاندین، ئەزئ ژ دینئ وان دەرکەتیم. وینین پیروز یین

دپاندین، من چاقتین (ھوبەل) یین قوقلانین. ئیکئ ژ

وان ئەزل ئەردی دام و پئ خودانا سەر سینگئ من:

راستە تە گوتی یە سمبیلین وی د سپینە لئ یین بوباغ

کرین؟ درەوئ دگەل من ناکەن: چ گاڤا حەز بکەین دئ تە

وہکی میشەکئ کوژین. نە نە کوشتنا میشئ ژیا تە ب

زەحمەت ترە، دئ کەلەخئ تە ھاقتینە سەر گوئفکی.

نە دنیا خراب بوو نە دەجال رابوو، دەمی شەف ژ

نیقیئ شکەستی دەنگئ ھندەک تقەنگا ھات، کولوخەک

یئ بەرھەف بوو بو ھاقتینئ.

مرن دناف پہرواری رہش دا

کہ قالئ دیرین ب ہنداڤ سہرئ وی ڦہ ھہ لاویستی
یہ، د پہروازی رہش دا، دناڤ رہنگین خولیکی دا. چاڤ
یئ ب ستیرکی ڦہ .. ستیرک یا ب چاڤی ڦہ.
ل شہرگہان خوین دوکیلہ مہرہجانا ہوزانا و کہفا
بیرئ و بیہنا سیڦانہ، ل شہرگہان بیہنا مراری تیئن
بیہنا مروڦی بیانی تیئن.
چاڤ ژ ستیرکی ڦہبوو
ستیرک ژ چاڤی ڦہبوو
ئاگر بہسہ

ئاشتی بەسە

(.....) بەسە

خرخالا چاخی ب سمی کەری ڤه گریدایه، ستیرکا
تقەنگی دنیا یه کا ئاقەدانه، خودیکا عەرد و عەسمانە،
هەموو تشت تیدا عەیانە، بەهەشتا بەرین.. حوریین
خەمرەڤین.. گەنجینین قاروونی.. گوستیرکا سلیمانی..
تاج و چوگانین سولتانی.

ل مە نەگرن..

هشکە سالە، ئاخا مەیا ستەورە.. بتنی تقەنگ قوبتی
قان سالیڤ گرانە. بیدەرا گەمی یه و ئالفی ئاف لنگانە.

* * *

ل گەرما خوینی و دوکیلی، دناڤ پەروازی رەش دا، تو
یی ل جەنازی خو دچی، خوھی ژ خو ڤەدمالی و دگەل
بەھیدارا دکە یه گری. ئەڤ دیمەنە ب ستیرکا تقەنگی ب
رەنگەکی یەکسەر ژ شەرگەهان تیتە ڤەگۆھاستن. ریکەکا
دویر و ئاسی یه، ژ گوری بو گوری، هشیاری ستیری و

دپرکا بن لەشی خوینەلویە، یی پیروزە، ل سەر لوبیلیین
تقەنگان راگرن. ئەو ل ھنداڤ خوین و دوکیلا شەرگەھاندا
ئەلھویە. خیقزانک و رەملدار حیبەتینە، رانین خو
ڤەدقوتن:

- قەت ھو نەبوویە، ئەو نیچیرقانە و نیچیرژی ئەو
بخۆبە.

* * *

ژناڤ پەروازی رەش ژناڤ مەھرەجانا خوینی و
دوکیلی. ژناڤ داربەستا ل سەر لوبیلیین تقەنگان سەری
خو راکەڤە:

ئەوی چاخی وی ب ستیرکا تقەنگی ڤە

سیتاڤکا منە

وہکی منە

ئەو ئەزم

گەلی خیقزانک و رەملداران، یا ھون دبیژن قەت وە
نینە، سەری خو ژناڤ پەروازی رەش ئینا دەر، وەک

پادشاهان ژ عهرشی په‌یا بوو، خرخالا چاخی ب سمی
که‌ری فه‌گریدا و فه‌گه‌ریا ناف گوری خو..

* * *

سه‌ری خو خوژناف په‌روازی ره‌ش ئینا ده‌رو چاچی خو
ب ستیرکا تفه‌نگی فه‌نا.. دناف خوین و دوکیلا
شه‌رگه‌هیدا.. دناف بیه‌نا مراری دا.. دناف بیه‌نا مروقی
بیانی دا، هرچی ده‌ستی بدفنی فه و ب هه‌شت کودی یان
فه‌ته‌رمان وه‌ردگیریت، سه‌ره‌کی بی له‌ش ب سینگی
خو‌فه‌دنییت و ژ کوبراتی یا برینان دلورینییت: نه‌فه‌ئه‌وه
بی دناف په‌روازی ره‌ش دا ئه‌وی ب دیواری مالا منقه.

* * *

سوبحانن ژ وی خالقی توژ هه‌ژی فی کراسی دیتی،
ئه‌ف چهند سالن تو دناف فی په‌روازی ره‌ش دا وه‌ستیای،
که‌قلی خو به‌رده و ژئی ده‌رکه‌فه، چاچی خوب ستیرکی
فه‌نه.. مینا شه‌فین به‌ری ل سه‌ر میزی پیکتی ته‌که‌فی

دده‌ت و په‌روازی ره‌ش فه‌دره‌فینیت. دوکیل و بیه‌نا
گوشتی براستی هوشی ته‌داگیر دکهن. ل شه‌فین تاقه
هه‌یف ل به‌ر ئاواز و سه‌مایین دین و هار دچی یه‌سه‌ر
جهی کچا کافروشی و د شه‌رگه‌ها ده‌ف و لیقاندا.. دناف
ده‌ریا یا شیر و هنگفینی دا دکه‌فی یه‌مه‌له‌باسکا و
تالانه ل خودانا سیفا. مینا ته‌یری سه‌ر پری فه‌دله‌ری.
دفری ل هنداف خوین و دوکیلا شه‌رگه‌ها و دناف که‌له‌خین
مرار و بیه‌نا مروقی بیانی دا دادده‌یه ناف په‌روازی ره‌ش.

* * *

هزره‌کا خاپینوک نه‌ز ژناف په‌روازی ره‌ش ره‌قاند، من
چاچی خوب ستیرکی فه‌نا، که‌قاله‌کی نه‌نتیکه‌دینم ب
هنداف سه‌ری من فه‌هه‌لاویستی یه: ره‌فده‌کا له‌شین بی
سه‌ر دابه‌سته‌ک ل سه‌ر لویلیین تفه‌نگان هه‌لگرتی یه،
سه‌ری خوژناف داربه‌ستی بلند دکه‌ت و ب دوو چاچین
خوبنه‌لول من دنیریت، وه‌کی درنده‌کی بریندار ب نک من
فه‌ده‌یت، پیسترک من دگرت، دکمه‌هه‌وار گوپین من

دہنگی من دادعویرن، تبلا خو دشہ قینم، گوللہک .. دوو ..
سی ... دہہ. ہہر ب نک فہ دہیت، دہستین خواہاقتینہ
حہفکا من، چاقتین خواہچاقتین من یین خوبنہ لو فہ نان،
خرخالا ب سمی کہریفہ گریدای، شہ فا تین سہر جہی
کچا کافروشی، کہلہخین مرار و بیہنا مروقی بیانی،
خوبن و دوکیلا شہرگہہان، ہرچا ب ہہشت کودیقہ ژ
خمخمکین من دہرکہفتن، دہہ جوکین خوبنی ب لہشی
مندا ہاتنہ خوار. دناٹ پہروازی رہشدا من لنگین خو
راہاقتین.

کوشنا خہونان

روژا دووئ يه ترمبيل هه فركيئ دگهل ده مي دكهت و ل
چ جها گيرو نه دبوو، جهئ ويئ قيا ترومبيل لي رانه وستا،
كونترولئ شو فيري ژي بي د ده ستئ ئيكي دي دا. فرمان
هاتنه دان كول چ جها رانه وستن. ب لهز به رف خواري
بچن.

- هندی دشين خوه ژ پيشچا قين خه لكي فه دزن.

- دناف باژيران را ده ربا ز نه بن.

- بو ئاف فه خواري و ده ست ئاقي ژي ل چ جها
رانه وستن ئه ف فرمانه ب تنئ شو فيري دزاني.

بهري ترومبيلئ كه ته ژورداني، وه سا خوش دچو و

ههروه كي دقيا بهري باي راکهت. روژناک ل سه ر ملي خو
زقري، بهري خودا ژ ده رفه، گاف بو گافي چيا و
كه سكاتي ده يليتته پشت خو. هه سته كي ب هي زل نك
په يدا بو كو ئيدي فان چيا و داروبار و كه سكاتيئ
نابينته فه. ب چاف و دلا يا خاتر خواستني دگهل
داروبه ران، ئاف و چيا و كه سكاتيئ دكهت. چا قين ويئ
دوو كاني بوون روندك ژئ زوها نه دبوون. دگهل باي دكر،
ره وشتي دناف ترومبيلئ داوه سانه ده مي ريك دريژ دبيت
هه ريه ك ژبي دي دپرسيت ژ كي شه ده يت و دي كي شه
چيت، لي ده مي ترومبيلئ دا ئه واهه فركاني دگهل بايئ
فه له كي دكهت كه س قئ پرسی ژ كه سي ناكهت. كه س
نابيژيته كه سي خو شه پرزه و دامايي.

پيره ژنه ك ژ ره خفه رونشت بوو:

- نه توب تنئ هو سايي، باوهر بكه هه ردوو كو رين
من ژي بي سه روشوين چوون. نزانم ل جبهه كي دساخن،
يان نهول نهاله كي درنده كه له خي وان دخون.

- خالهت، يا چووي چوو، گريا من يا ژ نهو وي شه به..

ئہ گہر مرن بیت ئہو بو مہ داوہ تہ ، لی ئہ ز ژ تشتہ کی ژ
مرنی خرابتر دترسم .

روژا دووی تایرین ترومبیلی گہشتنہ سہر خیزی ،
ئیدی نہ دکاری وہ کی بہرئ خوش بیت . دیسا ترومبیلی دا
ہندہک دمت بوون . .

ہندہکا زیمارہ کا بی دہنگ دکرن و تژی چاف و
گہوربین وان ناگر و گری بوون

* * *

ل قی بہرین

بیافہک بی سنورہ

پیلپت بای ژ جہنہ ما بوسلمانان دھین

ئہف ری یہ دچیتہ مہ دینئ

پایتہ ختی ئیمپراتور بہ تی .

دقی ریکی را کاروانیین کہ نیزہک و جیربان

کہرین پہزی و بارین گہمی

ژ شامی و کوردستانی

بو میری بوسلمانان دبرن .

ئہف ری یہ ،

ترانزیتہ کا بازرگانی بوو

بوسلمانان ئایہ تین خودی

بو باکوری دبرن و

ژ ویقہ جیری و گہنم و

کہرین پہزی دئینان .

ئہف ری یہ

دچیتہ مہ دینئ

بو سہر قہبری پیغہ مہری بوسلمانان

جہی کو تہ رازی و میزان لی دھینہ دانان و

چارہ نقیسی ہر کہ سہ کی لی دھیتہ

دیارکرن و ل گور دادوہریہ کا

خودایی پارچین نہردی ل بہہشت و

جہنہ مان دھینہ لیکفہ کرن .

* * *

د پشستا ترومبیلې دا، پیره ژنې میډه کا خو څه کر و
 هنده ک نانی رهق ژئی ئینا دهر و پرته ک دا (رؤناک) ئی،
 تو بخو، من ددان نیین ته ددان نیین، من دل نینه، ژبانا
 مهیا ژ نهو و یغه خارن و څه خارن و که نی و نقشتن نابن،
 دی رهوش ب ناوایه کی دی بریغه چیت. ب ناوایه کی چ
 جارن د خهون و خه یالا مه دا نه بوو..

پیره ژنې گوټ:

هاتن دهو رو به رین گوندی ب تانک زریپوشان گرتن،
 خه لکی گوندی هه موو خرڅه کر نه سه ریک و ژن و زه لام ژ
 ئیک جودا کرن هه ر ئیک ب لایه کیدا راپیچان.
 رؤناکی ب دهنگه کی بلند گره گری.

- نه ز خاستی بووم.

دوو گولین کوبقی د لاتا چپایه کی بلند را
 بیته نا ئیک و دوو هه لدکیشن
 دبندا میږگ و کانی و رویبار
 دسه ردا ئاسمانه کی بلند و شین
 دناف وینه ی دا دو گولین کوبقی

ئیک و دوو هه میږ دکه ن و خوناڅا
 سه ر به لگین ئیک دمیرن.
 ل سه ری لاتن دیلانا گیایی
 چپایی و کولیلکین بوهارینه
 دناف لاتین
 دوو گولین کوبقی
 ژ توزا به فری خو دادقوتن و
 دهست دستوبی ئیک دوه رین و
 قهستا ناف دیلانی دکه ن.

* * *

چپروک نفیس دبیژیت: له شکه ری دؤرین گوندی
 گرتن، خه لکی گوندی هه موو خرڅه کر نه سه ریک.. ژن و
 زه لام ژ ئیک جودا کرن، زارو دانه دگهل ژنکا. کوره کی
 سنیله خو تیک بر بوو دا بده نه دگهل زارویان، لی
 هه فسه ره ک ب نک څه چوو چنگلی وی گرت و ژناف
 زارویان کیشا و هندي شپای پیته نه ک ل بن زکی وی دا و

ہاقتیہ ناٹ کوما زہلامان.

روناکتی ب دہنگہکتی بلند کرہ گری. پاشی سہری وی
 کہ تہ سہر ملی پیرہژنی، چیچکہک ل ئہسمانی دفری،
 ہمی توخیب و ئاستہنگ دہرین، ل ہنداٹ کہثر و چیا،
 ل کاقلہ گوندا، گہلی و روبارا دفری. دادا سہر لیٹھا
 کانہکتی.. دہمہنہن خو ہلدان و پین خو بیتن سپی
 کرنہ د ئاٹا تہزی دا، تژی سنگی خو بیتنا جاتری و
 ہلزئی و تہتری یا کر..

ل لاتہکا بلندا وی چیاپی سہری وی دناٹ مژی دا
 بہرزہبووی، دوو گولین کویقی دناٹ دیلانہکا گیا و
 کولیلکادا ٹیک و دوو ہمبیتزکربوون و بیتنا ٹیک د
 ہلکیشان و خوناٹا سہر بہلگین ٹیک دمیتن.
 دہنگی راوہستیانا ترومبیلی ہات..

ل سہر ری یا پایتہختی بوسلمانا، ہندی چاقتین وی
 قہ ترہ دکہن دہشت و لہیلانہ، کومین مروقتان، تژی
 سہرئیکن.. چاقتی روژی ل نزمترین ئاستہ و مروقت
 دکاربت کومین ئاگری تیدا بینیت و گوہل دہنگی

قؤلکانین وی بیت. ل قیری کہسی پیدقی ب سیبہری و
 ئاٹا تہزی نینہ. کہسی پیدقی ب شہف و روژا و کہنی و
 دلداربی نینہ. ل سہر رییا پایتہختی بوسلمانا ہموو
 دہرگہہین جہنہمی د شہ کرینہ. ئہف چہکدارین ل قی
 کاری رادبن نوینہرین خودینہ و فہرمانین وی ب جہ
 دینن. ئہف شہفہ دی کومین شان مروقتان ب گری و
 زیمارین وانقہ بن ئاخ کہن.

* * *

ئہف شہفہ سہر خہنایہ، روژاک بویکہ و کچین گوندی
 ہموو ل دورا دریزن، دگہل خہنا شیلانی نارینکی بو
 دبیشن، چاقتین وی د کلداینہ و بہژنا وی خہملا بوہاری و
 بیتنا ہلال و بہیبین و گولین کویقی ژئی دہیت. ئہف
 شہفہ دی قہگوہیزن ب دہنگی تلیلی یا و دہنگی گری و
 زیمارا ژن و زارویا دگہل چاقتین کلدای و خہملا بوہاری
 و بیتنا جاتری و ہلزئی و ہلال و و بہیبینا دی ل قی
 بیابانی ل سہر ری یا مہدینی، پایتہختی خہلیفی
 بوسلمانان دی ہیتہ بن ئاخکرن.

ھردوو پین من تہزبنکی یی گرتین. ھیدی ھیدی
گہرما تی پیدا دچیت. ل بن سیفاندهی راوہستا، جگارہک
کرہ دناف ھردوو لیقین خودا، نیقہکا زلکین شخارتی
سوئن ھہتا بہردای، دوو سی فرہکین کوور لیدان
دووکیل ژدہف و دفنا بلندبوو.

دی چمہ دوی شکہفتا ٲفسانہیی قہ، کچا میری
ٲہجنا دناف دہستین دیوی رھشدا دکہتہ ھہوار. دی کچا
میری ٲہجنا ژدہستی دیوی رھش قورتال کہم، دہمی
دیوی دکوژم دی کچک دہستی خول خوینا وی دہت و ل
پشتا من دہت، میری ٲہجنا دہمی دزانیت دی من خہلات

کہ چہ لوک

که‌ت. دئی مریشکه‌کی ده‌ته من هیتکین زپیری بکه‌ت.

باران ژ ئه‌رد و ئه‌سمانان ده‌ات، ده‌زیی زوها نه‌مایه
دبه‌ر، تژی پیتلافا وی ئاف و ته‌قنه. فره‌کا دی ل جگاری
دا، دئی چیتته مال، جلکین خو گوهوریت و ل پشت سوپا
دارا رووینت، شله‌کا گهرم و روئن ته‌ژی هناشین خوکر.
مریشکی هه‌روژ هیتکه‌کا زپیری بو دکر.

دئی قی نه‌یتینی چاوا فه‌شیرم؟ نه‌زی که‌چه‌لوک و من
هنده زیر هه‌ین. نه‌ز دبیرم دئی مریشکا وی بو زقرینم.
باری من گه‌له‌ک گران بوو، نان و ده‌وین من گه‌له‌ک
دخوش بوون، سه‌ری منی رحه‌ت بوو. لی نه‌قروکه چ ل
قی قه‌ده‌را زیران بکه‌م.

دئی مریشکا وی بو زقرینم.
هه‌که کچا خو دابا من باشتر بوو. من و قی شولی چ
دگه‌ل ئیک هه‌بوو؟

کی به‌ری من دا شکه‌فتی.

پیره‌میتری چیرۆکا که‌چه‌لوکی هوسا نه‌دگۆت. هه‌ر بو
ترانه هنده‌ک کارین ئه‌فسانه‌یی ب دووقفه‌ دانان. نه‌گه‌ر

که‌چه‌لوک دئی چاوا شیتته دیوی ره‌ش. نه‌که‌چه‌لوکی کچا
مییری نه‌جنا ژ ده‌ستی دیوی رزگارکریه و نه‌ روژه‌کی ژ
روژان شکه‌فت ب چاقتی خو دیتی یه.

پیره‌میتری دگوت:

که‌چه‌لوک کوپی پیره‌ژنه‌کی بوو، هه‌روژ باره‌کی داران ژ
چیا دیئنا و دبه‌ر بازاری دفروت و پیره‌ دایکا خو پی
خودان دکر. لی حاشاتی ل وی یه‌کی نه‌دکر کو که‌چه‌لوکی
ژ نیفا دلی خو چه‌ز ژ کچا حاکمی دکر و خه‌ونین ترش و
شرین پیغه‌ ددیتن کو نه‌و و کچا حاکمی روژه‌کی ژ روژان
دئی ل سه‌ر بالگه‌هه‌کی نقن و دئی کومه‌کا زارۆکین پرچ
زه‌ر و چاقشین ب دووفا وان که‌قن.

رابوو روونشته خواری، جگارک به‌ردایی، فره‌کا کوور
لیدا. هزیرین وی دگه‌ل دووکیلا وی بلند فرین.

نه‌خیر دئی مریشکا وی بو فه‌گه‌رینم. دئی فان زیران ل
کیغه‌ فه‌شیرم؟ دئی چ لی که‌م؟ حاکم بزانیته دئی سه‌ری
من لیده‌ت.

نه .. نه .. نه‌ز نابهم.

دئ ئەف مریشکە ھەرۆژ ھیکەکا زیپری بۆ من کەت. دئ ژ حاکمی زەنگینتر لی ھیم ئەز یی ھەموو گاغان بەریکا من ژ شەفەکا زقستانئ سارتر، دئ قەسرەکی ژ رەخ یا حاکمی قە ئاڤاکەم. دەورو بەران کەمە باخ و باخچە و گولین کووڤی تیدا چینم، و دئ کچا حاکمی.. بۆ خو ئینم.

دەنگئ کەنی ب سەر خانئ قە چوو، پیرەمییری دەستین خوە ب زکی خیشە نان و روندک ژ چاغان دەاتن:

بابۆب خودئ ئەز قئ چیروکی تەمام ناکەم، ئەف شەفە دئ حەفکەکا بەفرئ کەڤیت، کو حەفت کەچەلوک داران بکیشن ب مەرا نەگەھن.

باران وەکی جەرکی دەیتە خواری، سەرو جلکین وی ئاڤن، پیتلاڤ و دەلنگین وی تیکدا ئاڤ و ھەرینە، خو دا بەر کەڤرەکی، کەری خوە بدارەکی قە گریدا. روونشە سەر بەرەکی و جگەرەک بەردایی.

مریشکی نابەم.

دئ ھەرۆژ ھیکەکا زیپری بۆ من کەت، پاشی دئ ل سەر وان ھیکان کۆرک بیت، دئ چیچەلۆکان ئینیتە دەر، دئ ئەو چیچەلۆک مەزن بن، دئ ھیکین زیپری کەن، دئ ل سەر کۆرک بن...

دئ جەھەکی گەرم و نەرم بۆ چیچکەم، ھەر شەف بەری ب چمە سەر جەین خو دئ دەستی خوب پشستا وانرا ئینم.

دوو فرین دی ل جگاری دان و رابووڤە.

گەھشتە ناڤ بازاری. کچا حاکمی ھاتە بەراھیی، ھەقساری کەری وی گرت و ل دەری خانئ گریدا. دەستی وی گرت و برە د ژوورقە، سوپە بۆ ھەلکر، جلکین وی گوھوپین، شلەکا گەرم دانا بەر، جەین وی ل پشت سوپی دانان. کەچەلوک چوو سەر جەین خو، وی ژئ جلکین خو ئیخستن و چو دبن جەین وی قە، کومەکا زاروکیین پرچ زەر و چاڤشین ب دووڤ وان کەتن.

گوتی:

وہختئ نیزیکی شکەفتئ بوویم دەنگئ ھەوارەکی ھاتە

گوهين من.. چومه ژوور، روناھيا روژئ ل كوژيه كئ
شكه فتي ددا، سيبه را ديوي رهش ل سهر ديار دبوو،
كچه ك نه ژ توخمي مروقان دناف دهستين وي دايه، ژ
جيهانا جادووي يا بن ئهردى رهقاندبييه. ئهز و ديوي
رهش دبن كه فشين ئيك چووين، پشتي سي شف و سي
روژان ژ كه مهربه ستاني، من پشتا ديوي قراند و كچا
ميري ئه جئا بو بابي وي شه گهراند.

كچكي بريشه گوته من:

بابي من دي بيژيته ته، داخازا دلي ته چيه دا بوته
ب جي بينم، توچ داخوازان نه كه ي. جارا سيي دي ته
خه لات كه ت.

ميري ئه جئا ميرشكه ك دا من، هه روژ هيكه كا زيري
دكه ت، دي ئولييه كئ ژ رهخ يا حاكمي شه ئاڤاكه م. دي
دهوروبه ران كه مه باخ و باخچه و كچا حاكمي بو خو ئينم
و ژوورين قه سرا وي تزي زارويين پرچ زهر و چاقشين
كه م.

سپيدي:

خرينا شمكا پيري ل بهر دهري حاكمي هات، روندك ژ
چاچين خو شه مالشتن و ب دهسته كئ لهرزوك رستكا
خازگيني يا هه ژاند.

حاكمي فه رمان دا..

كه چه لوكي بينن ل نيشا باژيري سهرى وي ب فرينن.
پيره ميري گوت، كه چه لوك نه چوويه شكه فتي و نه كچا
ميري ئه جئا ديتي و نه كه مهربه ستاني دگهل ديوي رهش
كربه و نه چ مريشكين زيري هه بووينه. به لي گه لي
جفاتني ل هه وه ناڤه شيرم ده مي كيشا حاكمي و دهسته كا
وي ژ مه يدانا باژيري شه گه رباين، باخ و باخچين قه سرا
وي تزي زارويين پرچ زهر و چاقشين بوون.

خرخالین ترومبیلئ ہہفرکانئ دگہل جادا قییری دکہن.
د پشتا وی ترومبیللا مہزندا وہکی پہزی سہر و پین وان
دناقیک ہہلچووینہ. چوار کہسین رونشتینہ سہرپین وی
و دہنگ ژئ ناہیت.
گاڦا ہندیئ نینہ.

جہئ ئہو تیدا تیرا بیست کہسان ناکہت، لی ئہو ژ
شیتستان پترن. ژنن، زارونہ، پیر و کالن. چہند ترمبیل
بہرہف ئہفرازتر بچیت، بایئ تہزیتر دچیتہ دبن کہقلئ
وانقہ و گلیزانکین وان قہدکہن.

خو کربوو قورمک و سہرئ خو برہ دبنکہفشیئ ئہوی ژ

دہنگئ موبہری

ره‌خ خوڤه، گه‌رماتيين دا سه‌روچاڤئين وي، چاڤئين وي
چوونه سه‌ريک.

بو بوراندنا ريکي، بو خو نه‌ف چيروکه دگوت:

هه‌بوو.. نه‌بوو..

چوو.. چوو.. هه‌رچوو، ل دويڤ سه‌ري خو چوو.
پشتي حه‌فت شه‌ف و حه‌فت روژان، خوارن و ڤه‌خوارنين
وي خلاسه‌ووين و ژ پي يان که‌تي و که‌سیره بووي، ل
کافله گونده‌کي ده‌رکه‌ت ئاڤاهييه‌ک ل گوندي نه‌مابوو
شه‌فا خو تيفه‌ ببورينيت. ڤه‌ستا ماف موعبه‌ري کر. ژ
وه‌ستيانني که‌ت و دغه‌وچوو مريبه‌ک هاته هنداف سه‌ري:
«ل ناف ڤان کافلان.. کلوزه‌کي زيړان ڤه‌شارتبييه».

دره‌وه.

نه‌خپر نه‌ف مريي ب جانگي سپيڤه هاتيه هنداف
سه‌ري من، دره‌وا ناکه‌ت. نه‌ز دنيا سم ب ساخيا خو
دره‌و نه‌کرينه هه‌تاکوب مرياني بکه‌ت.
رابوڤه، که‌ته ناف کافلين گوندي. پشتي حه‌فت
شه‌ف و حه‌فت روژان، کلوزک ديت.

دکوزيه‌کي خانیه‌کي را ڤه‌شارت.

ده‌مي له‌شکري ره‌ش هاتي، هه‌موو تشت برن، لي چما
نه‌ف کلوزکه نه‌ديتن. خاني سه‌ريک و بنیک کرن، ساخ
بن ئاخکرن. لي چما نه‌ف کلوزکه نه‌ديتن. چيروکه‌کا
نه‌ڤيککه‌فتيه. نه.. نه، دي بيژن: چاوا له‌شکه‌ري ره‌ش،
مري و زيندي برن و نه‌ف کلوزکه نه‌ديتن. چاڤئين خو
ڤه‌کرن.

نه‌م گه‌هشتينه کيفه؟ هيژ گه‌له‌ک مایه، بابو، نه‌م
ڤه‌رسين. سه‌ري خو ژ بنکه‌فشي نه‌وي ژ ره‌خ خوڤه
ئيناده‌ر. هه‌که من جگارک کيشابا. ده‌نگه‌کي گري، هزار
جگاري کره نه‌فسانه‌کا توزگرتي.

ڤه‌دا ب پيراتيي بکه‌ڤن، نه‌گه‌ر نه‌ز دا وه‌کي ژن و
زاروکان د پشتا لوريي دا بم. من گوهين خو شوپرکرن و
بخودادان.

دي بو خو چيروکه‌کا دي بيژم.

دناف گونديدا گه‌ريا. هه‌موو تشت دناف نيک
هه‌لبووينه، ستري يين کافلاندا شينبوون، روباري ريبا

خوبيا شه گوهاستی. سروشتی رهنگی خوبین گوهوری. قهستا ناف موعبه ری کر. بتنی موعبه ری یا ئاقایه، دهنگی مریبان ب زهلالی دهیتته بهیستان. دهنگی جهرگوی سهر پشکا هه موو دهنگانه.

رهملکا گوندی دبیتیت:

دهمی لهشکه ری رهش هاتی، جهرگۆ وهکی میرا بهرهنگار بکر و ب ساخییا وی لهشکه ری رهش نه گه هشتی ناف گوندی.

دهنگی وی سهر پشکا هه موو دهنگانه و مری دبه را دگرین:

وهی لؤلۆ... وهی لۆ.

نه.. نه، کهس قی ژی ژ من باوهر ناکهت. دی ئیکا دی بیتیم.

ترمبیل ژ جادا قیری ده رکهت و پتر بهر هف جهین بلند و ناسی شه چوو. له ذاتییا وی جار بو جار کیمتر لی دهات.

سهری خو ئینا دهر، دلی من سووت بو فره کا جگاری.

هه که پیره میری گوھ ل ناقتی جگاری ببا دا ژ دین و مهسه بین خو ده رکه قیت. دا دناف وی گیله شوکا مرۆفاندا دهست هه فکا من دانیت. به لی ئاخ هه که من جگار هک کیشابا.

دبیتن گه له ک نه مایه دی گه هینه بنه جهی. به لی تشتی که نی ل قیری بنه جهه. چونکی کهس نزانیت بنه جه ل کیشه یه، یان هه ما قی ریکی بنه جه هه یه یان نه.

چاقین خو دانان سهر تک. ل کاقله گوندی ده رکهت. سیسته می هه لاتن و ئاقابوونا رۆژی یی تیکچووی، وهرزین سالی ژی وهکی به ری ل دو یف ئیک ناهین. کاقل هه موو ده حل و دورینه ژ گوندی بتنی موعبه ری یا ئاقایه. دهنگی زارۆیه کی سهر پشکا هه موو دهنگانه.

نه نه، کهس قی چيروکی باوهر ناکهت. هه کوئم گه هشتین بنه جهی، دی ئاگره کی مه زن داده ین و ئەم هه موو دی لی خرقه بین و دبه را تاقیه کا بارانه کا هار و دین را، دگه ل کیشانا جگاری دی قی چيروکی بو خه لکی بیتیم.

ئەز گەھشتم ناڤ گوندی. بتنی موعبەر یا ئاڤایە. ب
ههوارکی گەهشتمه ناڤ موعبهری زارۆیه کئی دناڤ
پێچوولکێدا ل بن دارهکا کهڤناره. ره مکا باژیری
دبیژیت: بهری سالا خه لایه. هند دبیژن کورئ میرئ
ئەجنایە. نه دخوت نه ڤه دخوت، ئە دژیت و نه دمريت. نه
ژ نقشئ مرۆڤانه.

ژنکهک د پشته ترومبیلیدا سووندین مهزن دخوت،
ئەو جه گهرا وئ یه و ژ ترسین لهشکهری رهشدا ل وئیری
هیلایه.

دی ئیکئ ژڤان چیرۆکان هه ر بیژم، هه کوئهم
گههشتین بنهجهی. هه که ڤی کاروانی بنهجهک هه بیت.

گوییڤک

سپیدی زوی ژ خه و رابوو، چاڤ نه‌شوبشتی پیتلافا
 خودا سهر پی خوریکا گويفکی گرت. حه‌مو بهری
 هه‌می یا ده‌رگه‌هی حه‌وشا مه‌زن فه‌دکته، هیژ هه‌می
 دخه و نه‌و قه‌ستا گويفکی دکته. دقیت هه‌ر رۆژ بو خو
 تشته‌کی ژ ویری بینیت پاشی فه‌گه‌ریته مال چاقین خو
 بشوت و تیشتی بخوت و قه‌ستا خواندنگه‌هی بکته.
 هنده‌ک جارا ده‌ست قالا و بی هیقی فه‌دگه‌ریته فه‌مال،
 کزگریوک دکه‌قیتته حه‌فکا وی، لی ده‌می دگه‌هیته
 خواندنگه‌هی هه‌می تشتا ژ بیر دکته.
 ده‌می قی سپیدی گه‌هشتی یه سهر گويفکی ترومبیتلا

گلیشی ل ویری بوو، ژ که‌یفادا ده‌قی وی به‌ش بوو، هیس
 بی گه‌رمه، که‌س به‌ری من ناگه‌هیستی، هنده‌ک پاله تیدا
 بوون. ب مه‌ری گلیشی ده‌اقینه خواری. ده‌می نیتزیک
 بووی ته‌نگین وی سست بوون، نه‌قی سه‌رسی و لامین
 وی وه‌کی ده‌پا خو‌شیه‌کی بو‌ناهیلت. به‌ری چه‌ند رۆژه‌کا
 به‌ین هه‌لمای گه‌هشته سهر گويفکی و دو سی پینه‌کین
 ب هیتل کوما گلیشی دان. بوو ره‌پ ره‌پا دلجی وی ده‌می
 سه‌عه‌ته‌کا ژنکا ب سهر گلیشی که‌تی، چاقین وی زبق
 بوون، ب له‌ز ده‌ستی خو‌لیدا و ل دورین خو‌نیری و کره
 دبه‌ریکا خودا. چاقین وی پاله‌ی قیکه‌تن چنگلی حه‌موی
 گرت و گفاشت:

- بینه ده‌ری.

کزگریوک که‌ته حه‌فکا وی:

- ب خودی خال چ نه‌بوو.

- بینه ده‌ری.

حه‌موی دقیا هه‌می هیزا خو‌که‌م بکته و خو‌ل به‌ر
 قی هیرشی راگرت و وی ده‌ستکه‌فتا مه‌زن ب ساناهی ژ

دهست نه‌دهت، بزاشکر دهستی خوژ دهستی وی بینیته
 ده‌ری و پره‌فیت، لی وی پتر دهستی وی گفاشت و دو
 زلله‌هیت که‌ل ل بنی گوهی وی دان. ئیدی همه‌مو
 تیگه‌هشت کو خوراگرتن ژ شیانا وی زیده‌یه و نکاربت
 وی دهستکه‌فتی بیاریزیت، دهستی خوبه به‌ریکا خو و
 سه‌عت ژئی ئیناده‌ر و هاقیتته‌فه ناف گلیشی و ب
 چاقین روندکفه قه‌ستا مال کر.

همه‌نه‌شیت فی رویدانی ژ بیر بکه‌ت. هه‌تا دبیته
 زه‌لام ژی و ربه و سمبیلیت وی دهین و دبیته خودان
 دهسته‌کی زاروکان، گه‌له‌ک جارن فی سهرهاتیا ته‌حل ب
 که‌نیسه بو هه‌قالیت خو دبیزیت. هزات جارکی ئه‌ف
 سهرهاتیه یا فه‌گیرای، هنده‌ک هه‌قالین وی پتر ژ بیست
 جارا یا گولئی بووی. هه‌ر جاره‌کی ژی یا به‌ری خو‌شتر
 دگوت، دناف جقاته‌کا فه‌گیرانا فی سهرهاتیی دا
 هه‌قاله‌کی وی گوت:

- که‌سی چبروکی دهیتته پیش چاقین من.

ب راستی وه‌سا بوو، شه‌فی نیف بوتلی ئاره‌فی دگه‌ل

له‌په‌کی نوکین که‌لاندی فه‌دخوار و ب خورتی ب مالا خو
 دکه‌ت، ده‌می گه‌هسته مال دو پیهن ل ژنا خو ددان و بی
 شیف دنقست. ره‌شو ژ میژیه مری، به‌لی ل سه‌ر گوینکی
 یان دکوژیه‌کی مه‌یخانه‌کی فه‌ نه‌مریه، وه‌کی تو هزر
 دکه‌ی. ده‌می سهرهاتی یا ژنا وی دگه‌ل دوکانداری
 ئاشکرا بووی و بوویه قچکی ده‌فی خه‌لکی وی تاخی،
 ره‌شوی ژنا خو کوشت. پشتی چند ساله‌کا د زیندانی فه
 ئه‌و ژی مر. وی ده‌می سهرهاتییا کوشتنا ژنا ره‌شوی ب
 گه‌له‌ک رهنکا دهاته فه‌گیران، ژنکا ژ ره‌خ مالا وانقه
 دبیزیت: شه‌فه‌کی ده‌نگی قیژی و هه‌وارا ژ مالا وان بلند
 بوو، ئه‌م ل دویف ده‌نگی چووین و مه‌ ده‌رگه‌ه فه‌کر. ژنک
 تهرمه و زاروکیین وی بی ل سه‌ر تهرمی وی دکه‌نه هه‌وار.
 مه‌ ره‌شو نه‌ دیتته‌فه.

چاقین همه‌موی ب ره‌شوی که‌تن یی د ترومبیلی دا ب
 مه‌ری گلیشی ده‌اقیتته خواری دو دل بوو، بچم.. نه‌چم.
 ما بوچی یه نه‌ز چ بیینم دی ژ من ستینیت فه، دی خو
 گرم هه‌تا دچن. ئوه‌ دی ل خواندنگه‌هی بیته دره‌نگ نه..

نه ئی جاری چ تشتی بیینم دی بله ز څه شتیرم. . دی که مه
د بهریکا خودا. نه. . نه دی هیلمه دبن گلشی څه هه تا
دچن.

گه‌هسته سهر کوما گلشی هندهک پیهن لیدان رژی
دفا وی بیهنا پرته‌قالا و سیثین رزی و فاسولیین
ترشبووی و بنکین جگارا بوو. که‌قنه پاتری و په‌داخین
شکه‌ستی و قودیکین گوشتی ماسی ب سهر گلشی
که‌تن. چ تشتی وه‌سا نه‌دیت، نه تشتی کی ب بها و نه
هندهک تیله بو خو بکه‌ته ترومبیل و نه سفر بده‌ته
دوکانداری ب حه‌لاوا ته‌حینی. خو ب جینیکین وی دا
هاته خوارئ. پاتهک د پيلاڅا خو یا لاستیکی دا و ده‌ست
څالا څه‌گه‌ریا مال. هه‌کوژ خواندنگه‌هی څه‌دگه‌رم دی
هه‌وه‌کا دی که‌مه گویفکی و دی باش تیکه‌ده‌م، به‌لی
دی بچوبک هیین چ خیئرئ تی ناهیلن. بلا دی ههر
تشتهک بو من مینیت. نه‌ز هه‌ز دکه‌م هندهک تیلئ بیینم
دا دگه‌ل نه‌وا من دانایه مال بو خو ترومبیله‌کی ژئ
چیکه‌م. کورئ ره‌شوی بوزنگه‌کا مه‌زن یا چیکری. تیتلا

من تیرا بوزنگی ناکه‌ت. گه‌هسته مال ده‌ست و چاقیت
خو شویشتن روینشته سهر تیشتی، دایکا وی لی
حه‌یتاند:

- له‌زی بکه‌ژی کورت. . دره‌نگه، هه‌څالین ته هه‌می
بیین چووین.

ب غار گه‌هسته خواندنگه‌هی، ده‌رگه‌هی وی بی گرتی
بوو. زانی چاقین سورین ریقه‌به‌ری و چوبقی ماموستای
دی ب گه‌رمی پیشوازی یا وی که‌ن. ل سهر پی خو زڅری
و قه‌ستا سهر گویفکی کر.

دہمی ب ژورکھ تی، سیبہ را شفشین پہ نجرئ کہ تبوو
نیقہ کا ژورئ، وینئ وی ل سہر نوردی چیکر بوو. دو کھس
بہری وی ل ویرئ بوون، گہلہک دامای و ہلہوشیای
بوون، بخورتی بہرسقا سلافا وی دان.
ئیکئی ژوان ب گہوریہ کا ہشک گوتی:
دی مہ کوژن.

ہہ کو وہدگوت چاقہ کئی وی ل ہموی بوو کوئہف
بریارہ ژ تہژی دگریت. ددلیخ خودا کرہ کہنی:
دی مہ کوژن.. نہء دی گولا ب مہ چن.
ژ نشکہ کیقہ ہزرہ کا جدی خؤل سہری دا، ل ناٹ فی
دارستانی ہمہ می تشت چئ دبن. دہست ہاقیتہ پاکیتا خو

شہقا دوماہیئ

دو جگاره تیدا مابوون، وه‌سا دیاره دئی مانا وی ل
 قییری شه‌کی‌شیت، نه‌گه‌ر ئاخفتنا وی کابرای راست
 نه‌بیت، نه‌وی گوتی دئی نه‌ف شه‌فه مه‌ کوژن. دو جگاره
 دئی شین به‌ره‌نگاربا ده‌مه‌کی گران و هزرین ترسناک و
 ئالوزکه‌ن؟

ژکی پیرسم؟

حه‌مۆی جگاره‌ک دا وی کابرای به‌ری وی ل ویری،
 ب ساری شه‌گوت: ناکیشم، یی دی جگاره ژ حه‌مۆی
 وه‌رگرت و به‌ردایی، دوکبل ژ ده‌ف و دفنن وی ده‌رکه‌ت:

توسه‌را چ ئینایه قییری؟

- نه‌ز ژ وی وه‌کی هه‌وه.

هه‌ردو‌کا سه‌رین خو‌هه‌ژاندن.

ده‌نگی شه‌کرنا ده‌رگه‌هی شه‌جنقان‌دن، سی‌که‌سین دی
 پالدان دژورقه، بی‌هنه‌کی مانه ژپیترقه، به‌هتی ل بین دی
 دنییرین، پاش ل نک ئیک رونشتن و پالین خو‌دانه
 دیواری.

دبیت فان جگاره هه‌بن.

به‌ری به‌یته قییری ده‌نگی تهنه‌نگا کیم بوو، هنده‌ک
 جاران ده‌نگی هنده‌ک شیلکا دهات. دگوت بین خوشیی
 نه، هنگی باوه‌ری یا وی موکتر لی دهات کو خوشی ژ
 تشته‌کی ریزه‌یی یه، نه‌وا وان دگوتی خوشی، بو وی
 گه‌له‌کا نه‌خوش بوو. باژیر هیدی هیدی به‌ره‌ف بیده‌نگی
 یی شه‌دچوو، حه‌ف حه‌ف و شه‌کی‌شانا پوپره‌ی و تالانی
 پیچ پیچه کیم ببوو.

* * *

خودانی مالی گوت: کوری بابی من، چ ری نه‌مان، چ
 جه‌نه‌ماینه تولی به‌ییه پاراستن، توژی وه‌کی فی
 خه‌لکی هه‌می، حه‌مو تیگه‌هشت چ گوت، زانی چ ل
 پشت په‌یقین وی هه‌یه، نه ژ دل سه‌ری خو‌هه‌ژاند،
 خودانی مالی گوت: نه‌ف دنیا یا به‌ردریای چهند به‌رتنه‌نگ
 بوو. فی جاری ب رهنه‌کی رونتر گوت: بتنی ریکه‌کا مای.
 ترومبیللی ل دو سی جه‌ل ناف باژیری گیراندن،
 پاشی ل به‌ر ئا‌شاهیه‌کی مه‌زن راوه‌ستا، ئیکی ژوان ب

شه‌ف ژ نیفتی بی بوری بوو، هیشتا خه‌وی قه‌ستا وی ژوری نه‌کربوو، هاتن ده‌رگه‌ه قه‌کرن سی‌ناف گازی‌کرن. ب‌گه‌ف و هه‌ره‌شه و جقینان راکیشانه ژ ده‌رغه. خه‌و هیشتا دویتر لی‌هات. بی‌ده‌نگی یه‌کا بترس خو‌ب سه‌ر گوهین وان دادا. هنده‌ک جارار ده‌نگی وان هه‌ردوا ده‌ات نه‌وین ل‌کوژی وی قه‌ شه‌ترنج دکر. یاری یا وان به‌ره‌ف دوماهیئ قه‌ دچوو، سه‌ریازین ئیک و دو ق‌رکربوون. شه‌ر که‌تبوو سه‌ر ملین هه‌سپ و فیل و وه‌زیران. ده‌می‌ه‌موژ جهی‌ خو‌رابووی قه‌ستا جهی‌ یاری‌ کری ئیک ژوان کش مه‌لک بوو.

چاقین وی چوونه سه‌ریک. ژ ده‌رغه باژی‌ری کاری خو‌ دکر دا به‌ره‌ف پایزی قه‌ بچیت. هوبنکاتیا به‌ری‌ سپیدی‌ دل و هناقین وی گشتکرن. گه‌هسته مال، ژنا وی ده‌رگه‌ه لی‌ قه‌کر، زاروکین وی ب‌کهنی و گری قه‌ خو‌ دده‌ست و پیت وی وه‌رکرن. ل‌ده‌نگی قه‌کرنا ده‌رگه‌هی هشیاربوو، هه‌رئیک ب‌ لایه‌کیدا که‌تبوو، تنی هه‌ردوکین

شه‌ترنج دکر مابوونه هشیار، راکیشانه ناف‌ه‌وشی، وه‌کی په‌زی خرغه‌کرنه سه‌ریک و ناقین وان خواندن، ل‌ دوماهیئ ئیکی‌ ناقچاف گری‌ گازی‌ کر: ئیک مایه مه‌ ناقی‌ وی نه‌خواندی؟ که‌سی‌ کی‌م نینه؟ هه‌مو‌ی ژ نشکه‌کی‌غه‌ گوت: به‌لی‌ شقی‌دی هه‌وه سی‌ بین برین و نه‌هاتینه‌غه، ئەم نزانین چ‌ لی‌هاتن. نه‌وی‌ ناقچاف گری‌ لی‌ حه‌یتاند: هس به‌ سه‌بی‌ پیس، ئەزمانی‌ ته‌ بی‌ درتزه، ئەف شه‌غه‌ گه‌را ته‌یه.

«ل روزه‌ه‌لاتی که‌سه‌ک ب تنی یی نازاده و یین دن

هه‌موو به‌نینه»

هیگل

- ۱ -

خودیک دره‌وا ناکه‌ت

سه‌روچاقیین من د خودیکئی را دیاربوون، من هوبر
به‌ری خودایی، دی سه‌د سویندا خوم ئه‌ف سه‌روچاقه نه
یین منن، جوداهیه‌کا مه‌زن دناقبه‌را من و واندا هه‌یه.
ئه‌فه گوتنا من بتنی نینه، هه‌می ئه‌وین من دنیاسن ب

سروودین روزه‌ه‌لاتی

دوو دلی ل من دنیپر و باوہر ناکہن کوئزم. بتنی
دہنگی من وہکی خو مابوو، ہمہمی یا دگوتنہ من ئەم
بدہنگی تہ دنیاسین.

ناہیتہ ہزرا من ژ کہنگی وەرہ ئەف گوہورینہ
چیبوویہ، دیارہ گوہورینہ کا کیم نینہ، چہندین ناف
ئیناینہ سەر من:

- خودانین شکہفتی.

«ژ فەرہنگا ئولی یه»

- تویی ژ کویراتی یا ہناقین دیروکی دەرکەتی.

«ژ ترانین دومینی»

- یی ژ زبندانا قرالہکن روژہہلاتی فەرہستی.

«ئەرستوتالیس»

ئەرستو حیبہتی نہ دبوو کانی چاوا خەلکی روژ
ہەلاتی ئەف شیانا بی سنور ہہیہ بو ہلگرتنا باری
ستہمی بی گل و گازندہ، چونکی دگوت:
خەلکی روژہہلاتی ب سروشتی خو بہنینہ لہو ئەف
شیانا مەزن ہہیہ.

لی ئەرستوی و سہیدایی وی و سیہدایی سہیدایی وی
نہدزانین کو ہەر ئەو شیانا مەزنہ رەنگی سەر و چاقان
دگوہوربت.. خودیک درہوا ناکەت.

- ۲ -

پەندەک ژ چینی

قرالی دفن بلند، پەرین خو یین قژکرین داخوازا چینا
سەران دکەت.

چوگانی دەستی و

رادہیتلہ سیتاٹکا من

دەری جەہنمە قەدکەت

قیزی یین گوری و ناگری رادہیتلہ

کولوخا خرڤە دکەت، ئەڤە کوچین عەرشی من.

ل بەر شویرہا باژیری ئەم گەہشتین ئیک، ئەو ب
چوگان و ئەزب دەستی.

شەرہکی ہزار سالی، ئەم ژی دەرکەتین، وەستیای و
شکەستی.

نور ل ہنداڤ شہرگہہی تارۃ دبن، کومین خہلکی
شلقا ڤہددهن. مینا پیلین ہندی یین سور یم دہستن.
نیزیکہ دی کراسی شہقی ہیتہ دراندن و لہشین رويس ل
بہر تاقی تہ بیسن.

ل سہر شویرہا باژیری.

بہری ہنگامی دہنگہک ژ کوبراتی یا روزہہلاتی

کہقنار، ژ چینن بلند دبیت.

نابیت.. نابیت نھف خرناقہیہ

خودی نھم یین داین دا عہرہبانا ئیمپراتوری

راکیشین.

-۳-

نھف شہ ڤہ گہرا کتی یہ؟

دہنگی زنجیرا ژ زبندانن دھیتن.

شہف ژ نیری روزہہلاتی گرانترن. دناقبہرا من و

گہلی و سولاڤا دا قوناغہکا گہلہک دورہ. ل قی شہفا

بیٹہنا خوینی ژی دفریت ہمی تشت سہر و بن دبن، جھ

دبیتہ دیروک و خزمہتا تومار دکہت و دہم دبیتہ مہیدانا

شہری، پر دبیت ژ دہنگی سمین ہہسپا و

خر خالین عہرہبانا و

شکاندنا ہہستی یا و

ئاوازین مرنن و کہنی یا ہیسستیری.

ژ دہرقہی ئیتوبنی

بیاقہک ڤہکری و سہرہردایہ، رھفین چوبچکا و گہلی

و سولاڤن. خداوند و فریشتنہ، یوتوبیایہ، بہہشتا

دہروایہ، ئاشویہ، سہرابہ.. زبندانہکا کہقنارہ ژ کہلتوری

روزہہلاتی دیرین. ئاشوپ ژ شویرہین وی دہرباز نابیت،

چ ہیز نہشین ہہستیکا ژ زنجیرا ڤہکہن ژبلی کیلبین

گورگا.

گورگ و زنجیر کولبہبی نہ، ویرسین ئیکن ژ دہست بو

دہستی.

گہلی کولوخین دناق تاریی دا کہتین، خہو ژی رھقی و

خہوی رھقین.

رابن دہمی شیقی یہ

دہمی گوٹھ نندا خوبنہ لوبہ
دہنگی گورگا ژ نیژیک دہیت
ئہف شہفہ گہرا کی یہ؟

-۴-

دیوار مروفا دخون

دیواری نژنی یہ ب دہستی ہوستایہ کی روژہ لاتی،
ریژہک بہرہ، ٹیک کولوخ. کولوخین قاری و دسہر دا
چوویانہ، ژ گہنجین سہر گہرم و زہری بین شہنگ و
شوخ، بی (نہ) ل سہر ئەزمانی وی بہیت دی کولوخی
وی چیتہ ریزا دیواری. (نہ) فہیتی یہکا مہزنہ د
فہرہنگا روژہ لاتی دا.
«ئہز ب خودی کہمہ،

بی بیژمنی ژ فی دہرگہن مزگہفتی دہرکہفہ، ئەو ژ
دہرگہنی دی دہرکہفیت دی سہری وی فرینم»

حہججاج

ئہم بہنی بین وینہ

ئہو سیبہرا خودی یہ ل ہنداٹ سہری مہ
دہمی کولوخین مہ ددانیتہ ریزا دیواری، ئەو تولٹھ کرنہکا
خودایی یہ و چ ب دہستی قرالی نینہ. چاقین وی تافی
یہکا بارانینہ دیواری بہر و کولوخان دشوت و سروودا
ہہبوننی یا دویرہ و دہستی من ناگہہیتی.

ئہم بہنی بین وینہ و چ ب دہستی قرالی نینہ.

(نہ)، پەیشہکا سہرخۆرہ

لہزی نہکەن دی گہرا ہمی یا ہیت

دنیا دہور و دورہ

قی پہیقا ناگرین سہری منی خواری.

نہفرہتا فیرعہونایہ

د چاف نقاندنہ کیدا

کولوخی من ژی ہاقیتہ دیواری

-۵-

بورجی کہری

دہمی قرال دوخینا خوٹھ دکہت و دچیتہ بورجی (کچی)،

بورجی تہ رازیہ نالیسہنگ دبیت و شویرہا چینی بلند دبیت و دہنگی شکہستنا کولوخا ژناف ریزین دیواری دہیتن.

د بورجی قہ جیری لی خرقلہ دبن و دکہ قیستہ ناف دہریاہہ کا تژی بوبکین دہریاہی، سواربونا ماسی خیر و بہرہکہ تہ بو بورجی قرالی، روژین بہین دی تہ نجامی کارین خو بینی.

دلتنہنگ نہ بہ روژین بہین د نیزیکن..

دناف کہ لاتیدا روژ دگران. ہیزا ہزار ہہسپا نہ شیت وان ژ جہ ب لقینن. نالیسہنگی یا بورجی تہ رازیہ، گہردوونی سہر و بن دکہت و پیش بینی یین خیتزانک و رہملداران تہف ل ہہف دکہت، کہر دچیتہ بورجی ہہسپی و ماسی دچیتہ بورجی کچی و گورگ دہیتہ ناف بورجی من.

ل فان روژین نیزیکن دی تہ نجامین کارین خو زانم، بی روژی و نقیژی.. تہ زمان دریتی.. ہہ تکبرنا بتین عیلی و بہریتخادانا سینگی کچا قرالی، دی بنہ تہ گہرا

ہنگامی و میہرہجانا خوبنی و دویکیلی و شکاندنا ہہستی یا.

ل فان روژین نیزیکن کاری خو بکہ بو گوہورینین مہزن ل بورجی کہری. بو ہہمی رہنگین شہہیانا ہہر ژ برینا تہ زمانی ہہ تا فراندنا سہری.

(۶)

بوونا من

دایکا من تہ نویرہکانانی کرہ خیر کو تہ ز نہ ہم. خیتزانکان گوتنہ قرالی بہری تہف سالہ توفی مرنی یہ، ل زکین ژنکا بنیرہ و بکہ سالا بہرہا قیستنی.

تہ نویرین نانی و گوتنین خیتزانکان و چاقین سولتانی نہکارین ریکی ل ہاتنا من بگرن، وی سالی تہ ز بووم. من دہستی چاخی چہماند و ناقی خو دکہ قری نہراند. بہری سالا ستہور بوومہ تہ ز. تہردو تہ سمان لہرزین.. عہرشی سولتانی ہہژیا.. گزیری بانگ ہہلدیرا: بی ب حہوینیت، بی قہ شیریت، بی فرہکا شیریت بدہتی دی

که‌قلی وی کهینه پیتلاف.

ل بن که‌فرا نقشتم و ب شیرئ خه‌زالا مه‌زنبووم. هزرا
 باژئیری ئەز ژبیرکرم.. باری سالا سته‌ور پشتا من قراند
 و بهری ده‌می ئەز پیرکرم. ئیدی هه‌موو ئالیسه‌نگی
 راستبوونه‌قه.

یا ئەردی و ئەسمانی و

عه‌رشی و سولتانی و

دنیف شیرهه و که‌لاتا روزه‌ه‌لاتیدا جاره‌کا دی بوو‌قه

ئا‌قه‌دانی.

(۷)

ئه‌فه ئیک

تویی ل بیرا من..

سالین گران و بارو‌قین دژوار نه‌کارین ته ژ هزرا من
 بیه‌ن.. ده‌می خو‌قه‌دکیشم دنیف که‌فلوژانکی خودا و ل
 کولانین ئاشوپا خو‌دگه‌رم تو‌دکه‌فی یه ریکا من،
 چیا‌یه‌کی بلند، نه بارو‌قین ئاگرین و نه‌لورینا گورگا تو

دچه‌ماندی، ل قی زه‌مانی ئەرزانیی گه‌له‌کی گران‌بووی.
 ترس ژ ته دترسیا و ته مری رادکرنه سه‌رداری پیا.
 کلوخین دنیف تاربی دا راکه‌تین و خه‌و ژئ ره‌فی و ئەو ژ
 خه‌وی ره‌قین ل که‌نیا ته رادبوونه‌قه، دکه‌نین.
 ده‌رگه‌هقانین جه‌هنه‌می هه‌ستیکیین وان د له‌رزین و دنیف
 که‌رب و کینا خودا دکه‌لین.

دنیف پیلین تاربی دا کیلبین گورگان ل که‌نیا
 دگه‌ریان، ل هاور سیتا‌فکا ته دزقرین، دبوونه بارو‌قه و
 برویسی دژه‌نین. لی ئەو په‌یقین مه‌دکه‌فرا کولاین و ئەو
 نقیژین د په‌رستگه‌هانه‌ کرین بوونه کوتر و ل هنداف مه
 دفرین.

ده‌می شه‌فی کاری بارکرنی دکر و هه‌موو تشت بی
 ده‌نگ ماین و کلوخین دنیف تاربی دا راکه‌تین و خه‌و ژئ
 ره‌فی و ژ خه‌وی ره‌قین، چاقین خو‌زلکرین تول سه‌ر
 جه‌ی خو‌نه‌بووی.

(۸)

نَهْه دوو

نَهْه دهمه که روژ ئاقابووی و تاریبی هموو کونج گرتین، که ته سهر دهقا پشتا خو چاقین وی ل ساپیتکا بوون. هموو تشت دنیتف تاریبی دا دمت بوون، بتنی هزارا وی چریسکین روناهیی ژئی دچوون. نَهْه ژنوی ته شریف ئینای ب خوهقه که ته ژ رهخقه، چاقین وی دوو چالین جههنه می نه، ب گهوریه کا هشک گوتی:

«نَهْه شفه دی سا ل بابی مهدهن». گهلهک شفه ب سهر ئیکقه گریداینه و کرینه شفهک. ل جهین هوسا شفه و روژ دبی رهنگ و تام و بیهن، لی شفه پتر مروقی نیزیکی راستیی دکهت. نَهْه ئینان و برنا مهیا ژ دهستی بو دهستی ب هژمار و کهفیل دهمان ئاخفتنا کابرایی ژنوی ته شریف ئینای پهسند دکهت. نَهْه قجا باو باروقه بوونه بابه لیسک دنیتف وان کلوخین دنیتف تاریبی دا راکه تین و خه ژئی رهقی و ژ خه وی رهقین.

خودانی گه وریا هشک قی جاری ب دهنگه کنی خه ندقی گوته فه:

«دی سا ل بابی مهدهن» گوتنا وی ل قولچین ژوری دگه پریان و جارهک دی شه دگه پریا گو هیین وی. دلی من دچوویی نوکتا نه جاری بو بیژم لی ده می کلوخین دنیتف تاریبی دا راکه تین سپیدی چاقین خول وارا گپران دین نَهْه کابرایی ژنوی ته شریف ئینای ل سهر جهی خو نه بوو.

(۹)

نَهْه سی

قی جاری دی هیینه من بیستا وان یا ل من که تی. شفه داهات و چیروکین نَهْه ده هایین روژه لاتی دگه ل خو ئینان. دقان چیروکاندا مروف گوشتی له شی خوب ساخی دخون. نَهْه ده هایین نیف مروف و نیف خودا و هند نَهْه گهر نه هیین په رستن سزایی وان ناهیتته گیرو کرن بو روژا داوی، به لکو د روژا خودا دی سهر تین وان هیینه پلیت کرن. ما چی یه ته ژئی هندهک ستران پی گوتبان و کربانه

خوداوندین ہوزانہ کا بیڑی، یان بؤ وان ل دہرمانی
نہ مری گہریابان.

دہنگی گورگان یی ژ دہرفہ دہیت. براستی ئەز نزانم
کانی یی گورگانہ یان دہنگی ہندہک دہرندین چیٹانوکینہ
یان ژی ہما چ دہنگ ناہین و گوہین منن فان دہنگان
دژہنن.

ہند وخت نہمایہ بؤ ہزرکرنی و پیداجونا سہرپورا
بہری، پاکیتا من دوو جگارین تیدا ماین بکوتهک
بگہہم ہہردووان بکیشم.

شہ فا بیدہنگ نازری، ناگر و باو باروقہ ژ تورئ بابی
خودہرکہفتن و فیتی دانہ دارئ فہلہکی. شہ ف ناریا و
ژان ہاتنہ ہناقین وی و دگہل قیژہ کا چیٹانوکی
بہرہاقیت. سپیدی دہمی کلوخین دنیف تاریی دا
راکہ تین و ئەو خہو ژ ٹیک رہقین، چاقین خودلکربن ئەز
ژی ل سہر جہین خودنہبووم.

(۱۰)

وہ غہرہ کا چیٹانوکی

قی جاری بہریکین من تژی ترسن، چاقین من تژی
پرس. من چاقین خودوقلانن پشتی ژ بہرسشان بی
ہیقی بوویم. بہرسف یا دگہنجینا قرالی دا کلیلا د
بہریکا ویدا، ئەو بی ل پشت شویرہا ئاسی، روحا وی یا
د کرمہکیدا ئەو کرم بی د قودیکہکیدا ئەو قودیک یا
دزکی حویتی دا ئەو حویت بی دنیفہ کا بہحریدا و ئەزی نہ
مہلہ فان.

مہ چانتکین خود تژی کرن

نان و ہیقی و نقشتی، بؤ وہ غہری. زاروکین خود بین
بی دہریی ژ کولانا قیدان و باژار و جادہ و کولان و
خانین لنگ رويس مہ ل دوی خودہیلان. مہ زیرہقانین
سنوران خاپاندن و ب نقیژ و ستران و برسج گہہشتین
کناری دہریایی.

شہ ف دی مہ خوت و سہرما دی ہہستیکی مہ

دەرزینیت. ل سەر کناری برومشیوس بۆمە ئاگری دئینیت و ھەر جار وەرزان دکەتە بوھار و خانمان دناڤدا درازینیت.. ئەم کەتینە دەریا ھەز و ھەنەکا، روھای و ما دکرمی دا، کرم د قودیکیتدا، قودیک دزکی ھوبتی دا، ھوبت د نیشەکا بەحرێ دا. مە نان و ھیشی و نەشتی بێن خو ھەلگرتن بۆ وەغەرا ڤەگەربانی.

(۱۱)

کەلاتا روژھەلاتی

ئەورین رەش و تاری ل ھنداقی کەلاتا روژھەلاتی تۆرەبووینە، ل بانێ چینی و ل بورجی بابل و ل ئەھرامین مسرێ کومین بەنی یان گوھ و زمانین خوژ دەستداینە. دناڤ ھناڤین بێدەنگیی دا رونشتیمە و گوھین من بێ ئاخێ دمالن، ل ھیشی یا ناڤی من. ئەزێ ل ریزی و ھەموو (ئەزین) دی بێن چوویی و بێن ماین وەکو من. جوکین خوھی خەربیتین بێ سەر و بەر ل سەر لەشی بەنی بێن رويس چیدکەن.

یاجوج پف دکەتە شاخی

ماجوج ناڤان دخوینیت

دلوقانیەکا زیدەدی توخمی مروڤایە، ژ بانێ بلند.. ئیمپراتوری چینی و فیرعەونی مسرێ و ئەنلیلی بابل، تە ئازادی یەکا بێ سنور ھەیە دەھەلیژارتنا ئاوا بێ مرنا خودا. تە ئازادی یا ھەی سترانا ب فیرعەونی بیتی و عەرەبانا ئیمپراتوری راکیشی و ل دەرمانی نەمری بۆ گلگامش بگەری و... سەرێ خوب کری.

یاجوج پف دکەتە شاخی

ماجوج بانگا رادھیلیت:

دەرگەھی ڤەکرە ھەچی سەرێ خوب کریت.
لێ گوھین من بێ ئاخێ دمالن و ل ھیشیا ناڤی من.

(۱۲)

جارہ کا دی کہلات

ژ دہرقہی قی شویرھی، قی کہلاتا روژھہ لاتی،
روناھی یین باژیری ل ہندا قی ئاٹاھیان د لہ یزن، ل
کولانین تاری پشیک یاری یین نہ قولہ دکہن، سہری
شواتی یہ قیژی یین وان ژن و میران ل ناف جہان
دئارین و نقینین وان گہرم دکہن، ئەو ژی خہباتی ل
پاراستنا نقشی خو دکہن.

خپینا پیتلافا (یاجوج) ی کلوخ ژ خہو راکرن و یاری
یین نہ قولہ یین پشیکا ل کولانین تاری بوونہ دیمہ نین
ئاشویی و فرین و ہہموو کلوخ قہ گہربانہ قہ ناف کہلاتی.
دیوار کلوخن، نفسی مہژی ئالفی قی شویرھینہ، دا
دہنگی وان قیرالی ژ خہو رانہ کھن، بلا پاقتیژنہ دیواری
شویرھی دا ئەف زاروکین کلیمیشوک و بی دہریی دیمہ نی
باژیری کریت نہ کھن.

- یاجوج.. ماجوج

مہ و تاج و چوگانین قیرالی چ پھیمان د گہلیک نین،
ئہ قہ پھیمانہ کا خودایی یہ، و دہرکہ تن ژ وی قاری بوونہ ژ
ریکا راست و کوفری و بی ئولی یہ. ئەوین ہیژ ہوی
نہ بووینہ پھرسنتی و ماچیکرنا پشتا دہستی دی قی
کہلاتا روژھہ لاتی ئاٹہ دانکھن و کلوخین وان شویرھی
بلندکھن، تاکو دمین چہرم و ہہستی.
- یاجوج.. ماجوج، پف نہ کھن شاخی، شہ قی ژ خہو
رانہ کھن، کلوخان ب ہیلنہ نقستی.

رُوه‌شانیڤ ئیڤه‌تیا ئیساڤیڤ کورد - دهووک

- ۱- نقیژه‌ک مه‌ستانه ل دۆر گونبه‌دا جزیری/فه‌کۆلین، د. فازل عومه‌ر ۲۰۰۴
- ۲- خه‌وین تازی / هه‌لبه‌ست، رۆخوشی زیشار، ۲۰۰۴
- ۳- وه‌ره‌ک د نه‌ییبین ده‌قی دا/ ره‌خه و فه‌کۆلین، یاسری هه‌سه‌نی ۲۰۰۴.
- ۴- بیایه‌ی خواندنی/فه‌کۆلین، جه‌لال مسته‌فا ۲۰۰۴.
- ۵- لبه‌ر ده‌رازیڤکا تیکستان/خواندنی و یژه‌یی، سه‌لام بالایی ۲۰۰۴.
- ۶- خواندنگه‌ها برسیکرنی/چیرۆک، صدیق حامد ۲۰۰۴.
- ۷- هزر و دیتن/هزر و ره‌وشه‌نیریا گشتی، د. عارف حیته‌و ۲۰۰۴.
- ۸- چه‌ند رێبه‌ک بو ده‌قی/ فه‌کۆلین، صبیح محمد حسن ۲۰۰۴.
- ۹- به‌ره‌ره‌کی و ندا ژێاناما سه‌لیمی ئه‌سه‌م‌ری/چیرۆک، انور محمد طاهر ۲۰۰۴.
- ۱۰- چه‌ند خواندنگه‌ک شێوه‌کاری/ فه‌کۆلین، ستار علی ۲۰۰۵.
- ۱۱- ژانین سیناهی/رۆمان، تحسین ناشکی ۲۰۰۵.
- ۱۲- قصص من بلاد النرجس، حسن سلیمانی ۲۰۰۵، الطبعه‌ الثانيه.
- ۱۳- گوتاریڤ ره‌خه‌یی- کومه‌له و تار، هوشه‌نگ شیخ محمد، ۲۰۰۵.
- ۱۴- گه‌ربانه‌ک د ناڤ باغی ئه‌ده‌بی کوردی دا، ره‌شید فندی ۲۰۰۵.
- ۱۵- سۆتنگه‌ه/ رۆمان، بلند محمد ۲۰۰۵.
- ۱۶- سیاپوشی زیماری/ چیرۆک، د. فاضل عمر، ۲۰۰۵
- ۱۷- شانویا هه‌قه‌جهرخ و چه‌ند دیتن، سیار تم، ۲۰۰۵
- ۱۸- قبان د ده‌مه‌کی ژاندار دا، رۆمان، محسن عبدالرحمن، ۲۰۰۵.
- ۱۹- ته‌کنیکا فه‌گیڤانی د کورته‌ چیرۆکین (فاضل عومه‌ری دا)/ فه‌کۆلین،

رُوه‌شانیڤ ئیڤه‌تیا ئیساڤیڤ کورد - دهووک

- نه‌فیسای ئیسماعیل ۲۰۰۵.
- ۲۰- میڤی و که‌قۆک، چیرۆکین زارۆکان، د. عبیدی حاجی، ۲۰۰۵.
- ۲۱- هه‌ژده‌ چیفانۆکین گورگا، چیرۆک، ب. محمد عبدالله، ۲۰۰۵.
- ۲۲- روسته‌می زالی، فلکلور، د. عارف حیته‌و، چاپا دووی، ۲۰۰۵.
- ۲۳- شه‌ینا چیاپی سیی، چیرۆک، نزار محمد سعید، ۲۰۰۵.
- ۲۴- جه‌سه‌ری سیی، کورته‌ چیرۆک، خالد صالح، ۲۰۰۵.
- ۲۵- ئه‌ی رۆژ نه‌چه‌ ئاڤا، په‌خشان، سلام بالایی، ۲۰۰۵.
- ۲۶- ژ ره‌وشه‌نیریا کوردی، فه‌کۆلین/گوتار، ناجی طه‌ به‌رواری، ۲۰۰۵.
- ۲۷- زارۆکین جیهانا ناشتی و ناشوپن، هزرغان، ۲۰۰۵.
- ۲۸- دهووک د سه‌ربوران دا، صدیق حامد، ۲۰۰۵.
- ۲۹- جاک دریدا و هله‌وشاندن، د. فاضل عمر، ۲۰۰۵.
- ۳۰- داویا شه‌رفانه‌کی، رۆمان، عصمت محمد بدل، ۲۰۰۵.
- ۳۱- پینلین ره‌خه‌یی، ره‌خه‌ و فه‌کۆلین، نعمه‌ الله حامد نه‌ییلی، ۲۰۰۵.
- ۳۲- ده‌ما هه‌شتا گیانه‌وه‌ره‌ دشیان باخفن، چیرۆک، جعی جعفر ۲۰۰۵.
- ۳۳- به‌ر ب ده‌قی خۆمالی، ده‌ق، ئیبراهیم احمد سمۆ، ۲۰۰۵.
- ۳۴- میتیمتیکس، ژ هزرکرنی تاکو ئایدیۆلۆجیا، د. فازل عمر، ۲۰۰۵.
- ۳۵- که‌لتور.. ناسیونالیزم و عه‌ره‌بکرن، فه‌کۆلین، عه‌بدال نوری، ۲۰۰۵.
- ۳۶- په‌یشتن بی په‌رده، چه‌ند فه‌کۆلین ره‌خه‌ ئه‌ده‌بی نه، عبدالخالق سلطان، ۲۰۰۵.
- ۳۷- ئه‌فستن د چاڤین نیرگزی دا، هه‌لبه‌ست، به‌شیر مزویری، ۲۰۰۵.
- ۳۸- ژ فه‌سه‌فا به‌رخودانی، هه‌لبه‌ست، ره‌مه‌زان عیسی، ۲۰۰۵.

رُوه‌شانیدِ ئیکه‌یا نغیساریدِ کورد - دهووک

- ۳۹- ئه‌وی دژی هه‌میا، کورته چیرۆک، صبیح محمد حسن، ۲۰۰۵.
- ۴۰- نژیارگه‌ری، د. فاضل عمر، ۲۰۰۵.
- ۴۱- بیست سال و ئیقفاره‌ک، صبری سلێفانه‌ی، رۆمان، ۲۰۰۵.
- ۴۲- نغیسین د نایبه‌را نغیسهرین خوداوه‌ند و لینگه‌ریان ل ئازادین، شه‌کۆلین، هوشه‌نگ شیخ محهمه‌د، ۲۰۰۵.
- ۴۳- ژ چیرۆکین مللی بین فلکلوری، جمیل محمد شیلازی، ۲۰۰۵.
- ۴۴- جواهر المبدعین، مناقشات ادبیه، اسماعیل بادی، ۲۰۰۵.
- ۴۵- دیمه‌نین په‌چنی، چیرۆک، کیفی عارف، ۲۰۰۵.
- ۴۶- تیر ژ کفانا دوه‌شپین و به‌ر تینه‌ من، هه‌لبه‌ست، سه‌لمان کوکلی، ۲۰۰۵.
- ۴۷- که‌فاله‌کێ رويس، هه‌لبه‌ست، شکری شه‌هباز، ۲۰۰۵.
- ۴۸- ده‌وله‌ت و عه‌شقه‌کا که‌فنا، هه‌لبه‌ست، دایکا دالیایی، ۲۰۰۵.
- ۴۹- شه‌قین بی خه‌و، هه‌لبه‌ست، به‌یار باقی، ۲۰۰۵.
- ۵۰- ئازاندما به‌نده‌مانی، هه‌لبه‌ست، هزرقان، ۲۰۰۵.
- ۵۱- چاخێ رۆژ د په‌یقیت، هه‌لبه‌ست، شه‌مال ئاکره‌بی، ۲۰۰۵.
- ۵۲- دوو چه‌مکین هاڤیبوون یاخیبوون، ئەمین عبدالقادر، ۲۰۰۵.
- ۵۳- ژین و قین، هه‌لبه‌ست، صبحی مه‌لکیزی، ۲۰۰۵.
- ۵۴- ده‌فته‌را بیتگونه‌هیین، هه‌لبه‌ست، عبدالرحمن بامه‌رنی، ۲۰۰۵.
- ۵۵- چه‌ند شه‌کۆلینه‌کین زمانه‌وانی، عبدالوهاب خالد، ۲۰۰۵.
- ۵۶- هیقی، خه‌م و مرن - طیب ده‌شتانی، هه‌لبه‌ست، ۲۰۰۵.
- ۵۷- زیندانا بچوک - عزیز غه‌مجین، هه‌لبه‌ست، ۲۰۰۵.
- ۵۸- عشق د به‌هه‌شته‌کا یوتویایی دا، هه‌لبه‌ست، مصطفی سلیم، ۲۰۰۵.

رُوه‌شانیدِ ئیکه‌یا نغیساریدِ کورد - دهووک

- ۵۹- ئەزێ د هه‌میتر هه‌ناسین ته‌دا، چیرۆک، اسماعیل مصطفی، ۲۰۰۵.
- ۶۰- رومان ل ده‌قه‌را به‌هدینان، ره‌مه‌زان هه‌جی، شه‌کۆلین، ۲۰۰۶.
- ۶۱- پرایا گه‌شتی (تینگه‌ه - گرنگی - چیکرن - گوه‌زپین - ریکین زانستیین بیفانن)، شه‌کۆلین، مسلم باتیلی، ۲۰۰۶.
- ۶۲- هه‌لبه‌ستین ره‌نگین، هه‌لبه‌ست، ته‌نگه‌زاری مارینی، ۲۰۰۶.
- ۶۳- ته‌شکه‌را کورد، هونه‌رمه‌ندا به‌رزه، وه‌رگیران: مسعود خالد، ۲۰۰۶.
- ۶۴- بیبلوگرافیا ده‌وکێ، بیبلوگرافیا، وه‌سفی هه‌سه‌ن ردینی، ۲۰۰۶.
- ۶۵- شه‌فا فریشه‌ته‌ ره‌قین، چیرۆک، اسماعیل هاجانی، ۲۰۰۶.
- ۶۶- گلۆلکا ئالزیای، ئیدیه‌مین کوردی، خالد صالح، ۲۰۰۶.
- ۶۷- نغیژه‌کا بارانی، هه‌لبه‌ست، هه‌قال فندی، ۲۰۰۶.
- ۶۸- رۆژ، هه‌لبه‌ست، هشیار ریکانی، ۲۰۰۶.
- ۶۹- عشق ل ژیر پرا چینودی، هه‌لبه‌ست، بلند محمد، ۲۰۰۶.
- ۷۰- ده‌ردی ئه‌قین، (نوقلبیت) یونس ئه‌حمه‌د، ۲۰۰۶.
- ۷۱- ئه‌فسانه‌یا سترانین بنده‌ستی، نه‌جیب بالایی، ۲۰۰۶.
- ۷۲- خه‌ونه‌کا ئه‌مریکی، چیرۆکین عه‌زیز نه‌سین، و: خه‌یری بۆزانی، ۲۰۰۶.
- ۷۳- هزرینه‌ک د زمانێ کوردیدا، ره‌شید فندی، ۲۰۰۶.
- ۷۴- خانی مامۆستا بێ سبیه‌مین، مه‌م شه‌ره‌ف، ۲۰۰۶.
- ۷۵- ژ ئاوازین جوانی، هه‌لبه‌ست، ناجی طه‌ به‌رواری، ۲۰۰۶.
- ۷۶- چه‌ند به‌لگه‌بین تایبه‌ت ل دور کوردان، د. صلاح هرواری، ۲۰۰۶.
- ۷۷- مه‌شا بوکان، هه‌لبه‌ست، هیقی به‌رواری، ۲۰۰۶.
- ۷۸- ئه‌و زه‌لامی دگه‌ل خۆ ژیکجودا، ده‌قین شانویی، سیار تهر صدیق، ۲۰۰۶.

ژ وه‌شانێه ئێکه‌با ئه‌فساڤه‌ کورد - ده‌هوک

- ۷۹- په‌لێن عشقی، هه‌لبه‌ست، درباس مسته‌فا، ۲۰۰۶.
- ۸۰- شه‌فتین سار، رۆمان، هه‌سه‌ن ئه‌بیراهیم، ۲۰۰۶.
- ۸۱- هوزان بو ده‌لاله‌، هه‌لبه‌ست، خالد حسین، ۲۰۰۶.
- ۸۲- بالولکا شه‌کرێ، چیرۆک، هه‌سه‌ن سلێقانه‌یی، ۲۰۰۶.
- ۸۳- هه‌یرانوک نامه‌یێن ئه‌فینداران، فۆلکلور، ادیب عبدالله، ۲۰۰۶.
- ۸۴- مرن د قشله‌یا پادشاهی دا، چیرۆک، محسن عبدالرحمن، ۲۰۰۶.
- ۸۵- چیقانزکا گایێ سور، فۆلکلور، جه‌میل محهمه‌د شیتلازی، ۲۰۰۶.
- ۸۶- سه‌لوا هیژ به‌لالیسکه‌، هه‌لبه‌ست، لوقمان ئاسیھی، ۲۰۰۶.
- ۸۷- بلججان، رومان، په‌روێز جیهانی، ۲۰۰۶.
- ۸۸- له‌علیخانا گوڤه‌یی، چیرۆک، مسته‌فا نوری بامه‌رنی، ۲۰۰۶.
- ۸۹- فه‌گه‌ر، رومان، شاهین به‌کر سوره‌کلی، ۲۰۰۶.
- ۹۰- قه‌ده‌را من، هه‌لبه‌ست، سه‌لمان شیخ مه‌می، ۲۰۰۶.
- ۹۱- بیهنشک، فۆلکلور، محهمه‌د هه‌سه‌ن بناقی، ۲۰۰۶.
- ۹۲- ئارمانج، هه‌لبه‌ست، سه‌بریا هه‌کاری، ۲۰۰۶.
- ۹۳- باکورێ دل، هه‌لبه‌ست، دلشا یوسف، ۲۰۰۶.
- ۹۴- خه‌ونه‌کا بنه‌قشی، کورته‌ چیرۆک، عه‌مه‌ت محهمه‌د به‌ده‌ل، ۲۰۰۶.
- ۹۵- نه‌هینییێن خامه‌ی، هه‌لبه‌ست، سه‌بری نه‌یلی، ۲۰۰۶.
- ۹۶- هه‌ناسه‌ک د په‌رستگه‌ها شعری دا، خواندنیێن وێژه‌یی، سه‌لام بالایی، ۲۰۰۶.
- ۹۷- شورشین بارزان، هه‌لبه‌ست، هه‌یده‌ر مه‌تینی، ۲۰۰۶.
- ۹۸- عه‌شقا مه‌ چرایه‌کی زه‌راده‌شتی به‌ / ئه‌فساڤه‌ مسته‌فا، ۲۰۰۶.

ژ وه‌شانێه ئێکه‌با ئه‌فساڤه‌ کورد - ده‌هوک

- ۹۹- ته‌نه‌ستان، هه‌لبه‌ست، که‌مال سلێقانه‌ی، ۲۰۰۶.
- ۱۰۰- روسته‌می زال، فۆلکلور، جه‌میلی حاجی، ۲۰۰۶.
- ۱۰۱- مقالات نقدیه، مجموعه‌ کتاب، ۲۰۰۶.
- ۱۰۲- به‌رگوتنیێن کوچه‌ره‌کی ده‌شتینه‌بوویی / هه‌لبه‌ست، ئه‌فساڤه‌ تاه‌ا شاهین، ۲۰۰۶.
- ۱۰۳- ده‌ف چ نا به‌یسن، کورته‌ چیرۆک، تیلی صالح موسی، ۲۰۰۶.
- ۱۰۴- شه‌فه‌کا بێ نه‌قیژ، هه‌لبه‌ست، لایق جمال کوریمه‌یی، ۲۰۰۶.
- ۱۰۵- پارادوکسیزم و تیگه‌هێ وێ د هوزانا نوێخوازا کوردیدا ل ده‌قه‌را به‌هدینان، عه‌مه‌ت خابوور، ۲۰۰۶.
- ۱۰۶- دوسییا بارزانی د سندوقا پیلایی یا ستالینی دا، فه‌کولین، وه‌زیری عه‌شو، ۲۰۰۶.
- ۱۰۷- هه‌له‌به‌چه، سه‌یدایی که‌له‌ش، هه‌لبه‌ست، ۲۰۰۷.
- ۱۰۸- چاقین سیتافکن، ته‌حسین ناخشکی، رۆمان، ۲۰۰۷.
- ۱۰۹- ئه‌نتولوژیا هه‌لبه‌ستا کوردی ل باکورێ کوردستان، ئارژهن ئاری، ۲۰۰۷.
- ۱۱۰- ئاوازیێن مرن، نه‌فیسا ئه‌فساڤه‌، چیرۆک، ۲۰۰۷.
- ۱۱۱- سوره‌ برینا شه‌فا من، سه‌لوا گولی، هه‌لبه‌ست، ۲۰۰۷.
- ۱۱۲- عه‌شق د خلوه‌گه‌ها مرنی دا، ناشتی گه‌رماقی، هه‌لبه‌ست، ۲۰۰۷.
- ۱۱۳- سرودین روژه‌ه‌لاتی، جه‌لال مسته‌فا، چیرۆک، ۲۰۰۷.